

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 60

v inozemstvu 80

SLOVENEK

S tedensko prilogo „Ilustrirani Slovenec“

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvu telefon 50, upravnništva 528.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun: Ljubljana 10.650 in 10.549 (za inserate) Sarajevo 7.565, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Cene Inseratov:

Enostolpna petlitna vrsta mali oglasi po Din 1-50 in Din 2-—, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2-50, veliki po Din 3-— in 4-—, oglasi v uredniškem delu vrstica po Din 6-—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaje vsak dan izvenredni ponedeljek in dneva po prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poštnina plačana v gotovini.

† Dr. Ivan Žolger.

V soboto 16. majnika zvečer ob 9. uri je izdihnil v Lassnitzhöhe pri Gradcu univerzitetni profesor dr. Ivan Žolger, eden največjih sinov slovenskega naroda, svojo plemenito dušo.

Do avgusta lanskega leta se je čutil izredno zdravega ter deloval na znanstvenem polju z naravnost mladostnim navdušenjem, proti koncu avgusta je naenkrat začutil neko indispozicijo in zdravniki so ugotovili tumor v ledvicah, ki se mu je delal neopaženo že več let. Nevarna operacija na Dunaju dne 12. septembra se je sicer posrečila, a obenem so zdravniki zase ugotovili, da je ves organizem že inficiran po zavratni bolezni. Decembra meseca se je profesor Žolger vrnil poln novega upanja in optimizma v krog svoje toliko ljubljene družine, a okrog 20. februarja se je pojavila ista bolezen in obliki vnetja možganske mreže. Prof. Miglitz na Lassnitzhöhe pri Gradcu, kamor so bili Žolgerja spravili, ga je dal v sanatoriju Hansa v Gradcu takoj punktirati, da so vsaj hipoma rešili njegovo življenje. Zdravniki so definitivno ugotovili tumor v možganih in zgubili vsako upanje za rešitev dragocenega življenja.

V tej devetmesečni dobi je moral prof. Žolger izpiti trpki kelih trpljenja do dna in njegove bolečine so bile deloma tako nemnosne, da si je želel ponovno smrt. Krepka njegova narava in njegovo strastno kopnenje po delu in življenju ga je držalo po koncu in dolge tedne je ključeval smrtnemu obljemu zavratne bolezni.

Ko je spoznal neizbežnost krute usode, je vzel odločno in z moškim preudarkom slovo od življenja, napisal je poslovilna pisma od univerze in od raznih prijateljev. V veliko boleščino mu je bilo, da ni mogel končati velikega znanstvenega dela o mednarodnem pravu, kateremu je bil posvetil vsak trenutek zadnjih štirih let, največjo bol pa je sam izrazil kratko pred smrtjo, z besedami: »Kako neverjetno težko je človeku, ločiti se od najljubšega, kar ima: od žene in otrok.« Toda na ta problem trpljenja je iskal in dobil jasen odgovor: v rokah je držal križ, ki ga je v solzah poljuboval, rekoč: »Naj se zgodi volja božja.«

Potek njegovega življenja.

Profesor Žolger se je rodil 22. oktobra 1867 v Devini, občina Sentovec pri Slovenski Bistrici na Štajerskem ter je dovršil l. 1888. gimnazijo v Mariboru kot najodličnejši dijak celega zavoda. Po enoletni vojaški službi se je posvetil juridičnim študijem ter jih dovršil od leta 1889. do 1894. v Gradcu in Parizu z najodličnejšimi uspehi: promoviral je l. 1895. sub auspiciis imperatoris, kar je bilo osobito za Slovence izredna izjema. Vsa leta svojega študija, od prve gimnazije naprej, se je preživil popolnoma sam.

Dne 1. februarja 1894 je nastopil kot konceptni praktikant službo pri politični upravi na Štajerskem (v Gradcu od 6. februarja do 30. marca, v Ptujju do 27. febr. 1897, in spet v Gradcu do 19. junija 1898.)

Vseh izrednih uspehov pri študijah in z ozirom na veliko znanstveno delo, ki ga je izdal kot konceptni uradnik l. 1898. (Oesterreichisches Verordnungsrecht (424 strani) je bil pozvan leta 1898. v ministrstvo za uk in bogočastje, in zdaj se začne njegova izredno sijajna kariera.

Leta 1902. je pozvan v ministrsko predsedstvo, kjer ostane do 1917, in sicer kot ministrski podtajnik (VIII. službeni čin) do leta 1905. kot tajnik do leta 1908. (VII.), kot sekcijski svetnik do 1911 (V.), kot ministrski svetnik do 1915 (V.), kot sekcijski načelnik do 1917 (IV.).

Končno je postal kot zaupna oseba Jugoslovanskega ministra brez portfelja s posebno nalogo, pripravljati ustavno reformo v smislu narodne avtonomije, oziroma federalizacije stare Avstrije (od 30. avgusta 1917 do 6. maja 1918. leta).

V teku te izredne kariere so odlikovanja kar deževala nanj. Tako je prejel 1904 viteški križec Franc Jožefovega reda, 1910 že-

lezno krono III. razr., 1911 srbski beli orao III. razr., 1912 bolgarski veliki oficirski križ za graždanske zasluge, 1913 vitez Leopoldovega reda, 1917 viteško plemstvo, 1918 tajni svetnik, 1918 železna krona I. razr.

Po zlomu Avstrije je prevzel v Ljubljani novembra 1918 predsedništvo upravne komisije za prireditve nove uprave v Sloveniji, in nadalje tudi vodstvo pisarne za okupirano ozemlje.

Končno je deloval od 6. jan. 1919 do 1. jul. 1920 kot polnomočni delegat naše kraljevine na mirovni konferenci v Parizu, kjer je bilo njegovo stališče v začetku težavno, ker ga je italijansko časopisje namenoma očrnilo kot avstrijskanta, da bi mu onemogočilo kot Slovincu v delegaciji in pri ententi uspešno delo. Toda njegov takt, njegova izredna strokovna usposobljenost, njegova plamteča navdušenost za novo državo je kmalu udušila vsako nezaupanje.

Leta 1919. je bil imenovan red. profesorjem naše univerze, leta 1920. (14. nov. do 22. dec.) je bil delegat kraljevine SHS na Prvi skupščini Društva narodov.

Znanstveno delovanje.

Glavna njegova literarna dela so:

1. Oesterreichisches Verordnungsrecht, 1898, 424 strani.
2. Das Kommerzielle Bildungswesen in England, 1903, 215 strani.
3. Das Kommerzielle Bildungswesen in deutschen Reiche, 1905, 373 strani.
4. Der staatsrechtliche Ausgleich zwischen Oesterreich und Ungarn, 1911, 354 str.
5. Sodeloval je pri knjigi, izdani po. g. Turbi »Die pragmatische Sanktion«, 1913, 202 strani.
6. Die staatsrechtlichen Grundlagen der Wehrmacht Oesterreich-Ungarns, 1916, 90 str.
7. Der Hofstaat des Hauses Oesterreich, 1917, 422 strani.
8. Die Verfassung Jugoslawiens — Jahrbuch des öffentl. Rechtes der Gegenwart, 1922.
9. Kršitev mednarodne obveznosti in njena pravna posledica (Zbornik znanstvenih razprav juridične fakultete — Ljubljana, 1923, 118 strani.
10. Da li je naša kraljevina nova ili stara država, 1923.
11. Reparačijski problem in zasedba Porurja, 1923.

Razen tega so ostala v rokopisu tri obširna znanstvena dela: Avtonomistična preuredba Avstrije, Temeljna načela mirov. konference, Norme meddržavnega prava v rokopisu.

Vsakemu, ki je imel le nekoliko pogleda v njegovo življenje, je bilo njegovo tako obširno znanstveno delovanje naravnost uganka. Ta mož, ki se je dobesedno žrtvoval svojemu uradniškemu poklicu ter presedel v pisarni od 10. ure zjutraj do 8. ure zvečer, je skoraj vedno sedel od 9. zvečer do 1. ali 2. ure po polnoči pri svojih knjigah ter razglabljal znanstvene probleme. Dvomljivo je, ali je užival Žolger večji sloves kot znanstvenik, ali kot uradnik - strokovnjak. Posebno pozornost so vzbudila njegova dela, navedena pod štev. 1., 4. in 7. Nastala je med nemškimi, avstrijskimi in ogrskimi učenjaki cela literatura o teh njegovih delih, zlasti je Žolger zaslovel kot najboljši poznavatelj avstrijsko - ogrskega vprašanja. Namenoma se je mudil delj časa v Debrečinu na Ogrskem, da si priuči ogrski jezik. Razumljivo je, da je dobil od 10. marca 1918 naprej naslov rednega univ. profesorja na dunajski univerzi, da je bil član izpraševalne komisije za državoslovni izpit na Dunaju od leta 1900—1918.

Žolger kot značaj in človek.

Profesor Žolger je bil navidez nekoliko osoren in rezerviran in se je vedno odlikoval po veliki molčečnosti. Njegova železna vztrajnost pri delu je bila tako izredna, da ž njim ni bilo mogoče tekmovali. Za kosilo in za večerjo je navadno rabil 20 minut in, potem hajdi na delo! Nič ni bilo nenavadnega, da je sedel neprestano 10 ur pri enem in istem

delu, v Parizu se je večkrat zgodilo, da je delal do ranega jutra. Njegova ljubezen do dela je postala naravnost strast, zdi se, kakor da bi bil čutil bližino smrti, ponovno je poudarjal, da mora še to kratko dobo svojega življenja dobro izrabiti. Ni poznal nobene zabave, nobene družabne prireditve, edin njegov oddih so bili kratki sprehodi v naravi. Naravo je pa ljubil z vso močjo svojega plemenitega srca in je znal dobiti poleg vseh drugih svojih del še toliko časa, da je preštudiral temeljito astronomijo, se bavil z naravoslovjem itd. Njegovo vsestransko zanimanje za vse panoge človeškega znanstva se je javilo tudi v tem, da je bil vedno natanko poučen o vseh najnovejših iznajdbah, da je študiral probleme filozofije, etnologije itd. Še na smrtni postelji je izjavil, da je imel v cellem svojem življenju edino to stremljenje, da spozna resnico. Pri vsej svoji učenosti in vsestranski naobrazbi, pri vsej svoji izvežbani rutini na uradniškem in diplomatskem polju, pa si je ohranil profesor Žolger mikavo potezo otroške ljubeznive priprostosti. Živel je nekako v nekem tujem svetu čistega idealizma in optimizma. Vsako nizkoto, zahrbtno, sebično mišljenje mu je bilo popolnoma tuje, nesposoben je bil za katerokoli zavedno nekorektno dejanje. Zanimivo je, da je temu možu, kateremu je usoda poklonila toliko sreče, bila ambicija in sebičnost tuja. Glede sebe je imel dva skromna ideala v svojem življenju: kot uradnik si je želel biti, kakor je ponovno poudarjal, okrajni glavar na deželi med poštenim ljudstvom, ki bi ga spoštovalo kot pravičnega uradnika. S koliko zadovoljnostjo je večkrat pripovedoval, da so mu ljudje v Ptujju kot mlademu uradniku bili silno hvaležni, ker je z njimi tako prijazno v domačem jeziku občeval!

Se večje je bilo njegovo kopnenje po drugem idealu, da bi se posvetil popolnoma znanstvenemu delu. Njegove srečne družinske razmere bi mu bile lahko omogočile, da bi bil živel kot privatni učenjak in ponovno je hotel resignirati na državno službo, a vsakokratni odgovor od strani vlade je bila njegova pomaknitev v višji službeni čin. Kot profesorja na naši domači univerzi se je čutil popolnoma srečnega. In ko so mu v Parizu namigavali, da bi lahko stopil v diplomatsko službo, je odločno izjavil, da hoče biti le pro-

fesor in znanstvenik. Poziv belgrajske vlade, da gre kot delegat države k mednarodnim pogajanjem v Barcelono, je odklonil z isto motivacijo.

Vsi, ki so prišli v ožji stik z njim, so začutili v njem neko intelektualno in moralno superiornost in so se nehote uklonili njegovi avtoriteti.

Žolger kot Slovenec in Jugoslovan.

Izjavil je sam, da mu je bil glavni vidik in glavna smer vsega delovanja v življenju, da koristi svojem teptanemu narodu, da odstrani v odločilnih krogih predsedke proti Slovincem, da jih ščiti pred vsakimi nezakonitostmi politične uprave, da širi politični in kulturni ugled Slovencev ter jim pripravlja lepšo bodočnost. V narodnem oziru ni poznal na Dunaju nobenega kompromisa ali popuščenja; tembolj čudovito je, da je brez vsake protekcije dosegel najvišje službene čine v Avstriji. Posebno med vojno je neustrašljivo branil svoje rojake proti krivičnemu postopanju vojaških in političnih oblasti ter je preprečil marsikatero nasilje, med drugimi tudi razpustitev Slovenske Matice v Ljubljani. Kot minister je nastopil v ministrskem svetu proti velenemskim nakanam glede Čehov in Jugoslovancev. Izvojeval je ustanovitve posebne cesarske komisije, ki naj preišče nasilstva proti Jugoslovonom na licu mesta.

Da bi svojo lastno deco ohranil slovensko, jo je poslal z Dunaja (!!) v slovenske šole v Maribor!

Ko se je pojavila kraljevina SHS, je brzkone nikdo ni tako idealno vzljubil kot profesor Žolger. To je bila, kakor se je izjavil, za njega nekako zadnja linija v političnem programu.

Izreden talent, strasten delavec, moč silne energije, temeljit učenjak, iskren rodoljub: to je kratek oris profesorja Žolgerja. Čudno je morebiti samo to, da smo ga Slovenci malo poznali, oziroma ga malo upoštevali, hodili smo nekako mimo njega, kot plavajo čolni mimo in preko biserov, zakopanih v globini tihega morja!

Bodi mu zemlja lahka, Bog pa, vsedobri in pravični, ki ga je prof. Žolger na smrtni postelji kot nekaj samoposebitevnega priznal in častil, mu naj nakloni večno plačilo.

Vedno bližje sporazumu med radikali in radičevci.

PAŠIĆ RESNIČNO ZBOLEL. — RADIKALI POZIVLJAJO PRIBIČEVIĆA, NAJ SE UMAKNE S POZORIŠČA. — PRIBIČEVIĆ SE Z VSEMI KRIPLJI BRANI POLITIČNE SMRTI.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Ministrski predsednik Nikola Pašić je danes dopoldne nenadoma obolel. Trdi se, da je tokrat bolezen nepolitična in v resnici prava bolezen. Z ozirom na to dejstvo je nastala med radikali precejšnja skrb. Največ so razpravljali o tem, do čim o političnem položaju niso toliko govorili. Sicer je vprašanje novega političnega položaja med radikali že razčiščeno. Brez dvoma je, da je večina radikalnega kluba za to, da se sklene sporazum z radičevci. Karakteristično je v tem pogledu pisanje radikalnih listov, ki so pričeli odkrito kampanjo proti Pribičeviću, češ da naj ostane mož-beseda, da se bo odstranil s političnega pozorišča takoj, ko bo videl, da je ovira sporazuma med Hrvati in Srbi. Radikalno časopisje opozarja Pribičevića na to izjavo, češ da je naj izpolni, ker se bo sicer njegova sedanja reputacija, da je državne interese višje cenil kakor strankarske, izpremenila v drugo, to je, da ceni svoje interese

višje kakor državne. Takih nazorov in takih pozivov pa Pribičević ne more razumeti. Venerator je v svojem časopisju, da je vsaka koalicijska med radičevci in radikali nemogoča in labilna. Pravi, da bi v slučaju sporazuma med radikali in radičevci radičevci radikalne ob vsaki priliki izdali in uskočili v nasproten tabor. Zdi se, da hoče Pribičević s tem pritisniti na radičevce, da bi se tudi z njim pogajali. Dosedaj pa v tem pogledu ni imel nobenega uspeha in tudi upanje za naprej je kar najmanjše. Zato se samostojni demokratje nahajajo v težavnem položaju. Ves njihov napor je razumljiv. S svojimi zahtevami hočejo upliniti na široke sloje in jim hočejo vsiliti misel, kako potrebni so samostojni demokratje v vsaki vladi, in da brez njih ne more iti. Do tega spoznanja so pa prišli samo oni sami. Njihov položaj je ne le žalosten, ampak tudi smešen.

Konec specialne debate o kmetijsko-kreditnem zakonskem načrtu.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Danes je imel odbor za poljedelske kredite sejo, na kateri se je vršila končna specialna debata. Na dnevnem redu je bila samo še točka o sodelovanju državne hip. banke. O tej stvari je včeraj nastal hud spor, katerega tudi preko noči niso mogli poravnati. Zato se je današnja seja vršila eno uro kasneje. Med tem so se člani vladne večine posvetovali s finančnim in trgoviniskim ministrom.

Ko je Velizar Janković otvoril sejo, je prebral dostavke k čl. 27. zakona:

»Fondi, ki jih mora drž. hip. banka izročiti ravnatelstvu za poljedelske kredite, so sledeči: na-

rodnogospodarski fondi, ki so že deponirani pri drž. hip. banki, kakor fondi za nabavo semen, veterinarski fondi, fondi za izboljšavo ribolova, za trijarske postaje, za regulacijo rek in potokov, za osuševanje rek in močvirij in vod, košarski fondi, vodni fondi, občinski, kakor tudi fondi imovinskih občin, nepotrošeni fondi agrarnih zajednic, ki bi se morali oddati drž. hip. banki po zakonu o bankah z dne 30. marca 1922. Novo vloge imovinskih občin in agrarnih zajednic se morajo na zahtevo ravnatelstva za kmetijske kredite takoj deponirati pri tej ustanovi. V kolikor so navedeni fondi že deponirani pri drž. hip. banki, se morajo stopnoma oddajati ravnatelstvu za kmetijske kredite. Nadalje se morajo izročiti tekom 5 let ravnatelstvu za kmetijske kredite. Za vse te fonde jamči država. Ravnatelstvo bo plačevalo obresti največ po 4 odstotke.«

Minister za trgovino Grisogono je pristal na to, da se imenovani fondi porabijo za kmetijske kredite in izjavil, da bodo imeli v tem slučaju državno jamstvo, kakor ga imajo sedaj v drž. hip. banki. Dr. Kulovec je izjavil, da so včeraj izjavili govorniki večine in opozicije med drugim dvoje načel: 1. da ne gre, da bi s kmetijskim denarjem gospodarila drž. hip. banka, ki svoj denar vtika v velike zgradbe, 2. da se mora denar uporabljati tam, odkoder se steka. Vidi se, da radikalni kmetijski poslanci svojim ministrom povsem popuščajo in da niso z nobeno svojo zahtevo prodrli, ker ni nobena njihova zahteva obsežna v Jankovičevem predlogu. Zahteva, da se denar uporablja v krajih, odkoder izvira, in naj služi najprej govoril, potem pa je izjavil, da naj se izrazil proti vladnemu predlogu.

Samostojni demokrat Demetović se je malo ustrašil tega predloga, za katerega je najprej govoril, pote mpa ej izjavil, da naj se nalaga ta denar v ravateljstvu. Uporablja pa se naj potem v oblastih, odkoder izvira. Ko mu je Velizar Janković očital separatizem, je obmolnil in nato je bil tekst sprejet. — Nato je bil določen tekst zakona. Določili so tudi poročevalce.

V temeljnih načelih vladna večina na pritisk kmetijskega ministra in Velizar Jankovića, o katerem se govori, da je določen za bodočega glavnega ravnatelja te nove institucije, ni hotela nič popustiti. V posameznih točkah je upoštevala predloge opozicije, če se tičejo dosedanjega združništva. S tem se hoče izsiliti državno združništvo in monopolizirati v njem vse kreditno združništvo. Zakon je vnaprej obsojen na brezplodnost. Staremu združništvu ne bo mogel nič škodovati. Če bi bili na čelu te institucije ljudje, ki bodo delali po zakonu, bi celo dosedanje združništvo moglo imeti v tem zakonu nekoliko podpore in zaslombe. Zlasti produktivno združništvo bi dobilo precej opore, če bi se hoteli vodilni faktorji te nove ustanove držati zakonskih predpisov. Prepričani smo, da se nobena dobrodoča rajfajznovka ne bo hotela pretvoriti v takozvano »mestno kreditno zadrugo«. Po-udarjamo še to, da ne stavlja novi zakon dose-đanjemu združništvu nobenih neposrednih zaprek za nadaljni razvoj. Kakor se ej združništvu dosedaj razvijalo skoro brez vsake državne podpore, tako bo šlo tudi odslej svojo pot naprej, ker ve, da je na preizkušnem potu. Kakor rečeno, bo po novem zakonu imelo po državi nekoliko več zaslombe kakor dose-đaj, če bodo merodajni faktorji tolmačili zakon po duhu in besedah.

Razprava o zakonu o ureditvi sodišč.

Preskrbljeno je tudi za smeh in zabavo.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Odešek za proučevanje zakona o ureditvi sodišč je imel danes sejo. Predelal je načrt do § 84. V debato so posegali od opozicije dr. Polić, dr. Halid beg Hrasnica in dr. Hodžar. Sprejetih je bilo več sprememb. Debata je bila mestoma zelo burna in živahna, pa tudi zabavna. Čl. 67. govori o pristavih in tajnikih. Dr. Hodžar je polemiziral s pravosodnim ministrom in vprašal, kaj bo s sodniki v Sloveniji, ki ob času, ko bo zakon objavljen, še ne bodo imeli dveh let sodne službe. Pravosodni minister je izjavil, da bodo svoja mesta obdržali kot sodniki. Nato je dr. Hodžar sprožil vprašanje letečih sodnikov, kakor tudi vprašanje napredovanja v plačah pristavov in tajnikov po novem zakonu, ko ni določeno, po kolikih letih postanejo sodniki. Sklenjeno je bilo, da bodo ta vprašanja rešena z zakonom o sodnikih, ozir. da bodo izdane posebne določbe v prehodni naredbi zakona o ureditvi sodišč.

Dr. Halid beg Hrasnica je zastopal načelo,

da mora sodniški pristav pričeti prakso pri zbornih sodiščih, to pa radi tega, ker spočetka pri okrajnih sodiščih sploh niso uporabni. Večina je ta predlog odbila, da bi potem takem ne bilo mogoče dobiti človeka, ki bi hotel iti k kakemu okrajnemu sodišču. Po besedilu zakona je namreč mogoče, da začne prakso tu in tam. Dr. Vasa Jovanović se je pri čl. 67. zavzemal za sodniško neodvisnost. Paragraf govori, da lahko pristav zamenjuje sodnike. Jovanović je navajal slučaj iz prakse, da tak sodnik ni bil neodvisen, ampak da se lahko nanj vpliva, če ne drugače, upliva na najstari sodnik ali predsednik, iz strahu, da ne bo še kmalu postal sodnik. Omenja, da bi bilo s tem ustrezno korupciji.

Nato je nastal oster prepir med člani vladne večine, tekoma katerega je izjavil Jovanović, da lahko govori o sodniških skandalih in da ima zato dovolj konkretnih slučajev. Predlagal je, da se sprejme tozadeven načrt v sklopu s čl. 22. načrta, ki določa kot namestnik stare sodnike, s čemer bo zadoščeno neodvisnosti sodnikov. Večina na to ni hotela pristati. Izjavil je, da bo glasoval iz discipliniranosti, pač pa da bo to vprašanje spravil na dan v plenumu zakonodajnega odbora. Člani opozicije so mu klicali, da podpirajo njegov predlog, da pa bodo tako moški, da bodo glasovali proti. Prišlo je do kompromisa, da morajo sodnike nadomestovati sodniki in da se sme le v slučaju skrajne potrebe sodnik zamenjati s pristavom s sodniškim izpitom.

Opozicija si je pridržala pravico do končnih predlogov v plenumu.

Debata je postala zabavna pri čl. 74., ki govori o »počasni« sodnikih, t. j. o sodnikih — nejuristih pri trgovskih sodiščih. Sprožil je vprašanje, ali morejo to mesto zavzeti tudi ženske, proti čemur se je minister zavaroval: »Za Boga, samo tega ne!« Važno je, da je v čl. 78. določena sindikatna odgovornost tudi za sodnike — nejuriste. Pri debati, ali se naj sodniški talarji uvedejo v vsej državi na stroške države, je nekdo zaklical: »Vprašanje je enostavno rešeno, če damo sodnikom vojaške kape!« Vsled tega medikca je nastal velik smeh. Pravosodni minister je izjavil med drugim v šali, da bi imel itak dovolj prošelj, predno bi dobil mero za talarje in za kape za vse sodnike. Odešek je sklenil, da se talarji uvedejo po vsej državi na stroške države. V Srbiji in na Hrvaškem jih namreč doseđaj še niso imeli. Pri debati se je videlo, da so pravosodni minister in nekateri člani vladne večine za to, da dobe tudi advokati talarje. To pa je bilo samo mimogrede, ker spada to v zakon o advokatih.

Dr. Hodžar se je zavzemal za sodno administrativno osobe. Sprejete so bile nekatere spremembe zakonskega načrta. Važno je, da je odešek sklenil, da se predstojnik administrativnega osebja določi vsakokrat na stroške sodišča. Prihodnja seja je sklicana za jutri ob 10 dopoldne.

V odseku za tiskovni zakon.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) Odešek za tiskovni zakon je spet pričel z delom. Razpravljal je o 7. poglavju o odgovornosti za tisk. Načrt določa, da je v prvi vrsti odgovoren pisec, potem urednik, tiskar, izdajatelj, prodajalec. To načelo je bilo sprejeto. Člen 37. določa odgovornost piščev. Spremenjen je bil v toliko, da je pisec, ki se je podpisal s psevdonimom ali z začetnimi črkami, odgovoren, ako morejo tožitelji, urednik in sodišče ugotoviti pisca na podlagi teh oznak. Člen 39. je bil odložen do jutri. Proti stilizaciji sta obširno govorila poslanca Milan Grol in Franc Smodej. Člen 40. govori o odgovornosti tiskarnarjev. Na predlog Smodejev je bil spremenjen, in sicer po redakciji dr. Markovića. Minister za izenačenje zakonov je izjavil, da je pripravljen sprejeti zakonsko osnovo, ki

mu jo je predložila Jugoslov. časniškarska zveza, samo se mora JCZ v tem oziru prej sporazumeti z ministrom za socialno politiko. — Prihodnja seja bo jutri popoldne.

Slovenski industrijalci pri Stojadinoviću.

Zahteva po zaščitni carini. — Nepovoljen odgovor.

Belgrad, 19. maja. (Izv.) V Belgrad je prispela deputacija industrijalcev iz Slovenije in drugih pokrajin. Pod vodstvom predsednika Bajlonija je deputacija skupno s srbskimi tovariši obiskala dr. Stojadinovića in Grisogona. Zahtevala je, da se industrija, ki je toliko razvita, da more kriti vse domače potrebe, zaščiti po carinski tarifi. Svoje zahtevo so podkrepili s tem, da je vsled tuje konkurence težko vzdrževati obrat v celoti in se mora obrat v industriji zmanjševati, kar podraži blago in veča brezposelnost. Zdi se, da niso dobili zadovoljivega odgovora, ker je Stojadinović izjavil, da je tarif že gotov in ni mogoče več izvesti kakšnih posebnih sprememb.

Italija.

ITALIJANSKO STALIŠČE V VPRAŠANJU MEDZAVEZNIŠKIH DOLGOV.

Rim, 19. maja. Z ozirom na ameriški korak glede medzavezniških dolgov ugotavlja »Tribuna«, da zastopajo italijanski krogi stališče, da se to vprašanje ne more rešiti brez noč. Če je bilo treba za razčiščenje vprašanja o nemških reparacijah šestletnih razprav in pogajanj in so se tudi drugim premaganim narodom dovolili dolgotrajni moratoriji, potem se pač tudi od zaveznikov ne more zahtevati odločitve na brzo roko. Prizadeti zavezniški narodi ne zanikajo ne dolgov ne dolžnosti, da jih plačajo, zahtevajo pa, da se vpoštevajo njihove moralne in gnotne žrtve za zmago v svetovni vojni.

PRIPRAVE ZA VOLITVE V ITALIJI?

Rim, 19. maja. Vlada je v zadnjem času pospešila dostavo volivnih glasovnic za politične volitve prefekturam. Iz tega sklepajo v političnih krogih, da bi utegnile biti volitve razpisane že za letošnjo jesen. V vladnih krogih to zanikavajo. Neka politična osebnost je izjavila, da se volitve razpišejo po vsej pri-likli spomladi 1926.

ITALIJANSKI SENAT ODOBRILO NOVI VOJAŠKI RED.

Rim, 19. maja. Senat je v včerajšnji seji rešil novi vojaški red, glasom katerega predideta vrhovno vodstvo in uprava armade, morarice in aeronavtike na veliki generalni štab odnosno na ministrstvo za narodno brambo. Proti sta govorila veliki admiral Thaon di Revel in Cavigla; predlog je zagovarjal Mus-solini osebno. Senat je predlogo domalega soglasno odobril in nato tudi proračun vojnega ministrstva.

BOJ PROTI KOMUNISTOM V ANGLIJI.

London, 19. maja. (Izv.) Angleški komunisti nameravajo sklicati konec tega meseca glavno strankino zborovanje v Glasgow. Angleška vlada je sklenila z ozirom na napovedani obisk tujih gostov, da ne bo dovolila inozemskim komunistom, da se izkrcajo. Na jesen pa bo vlada parlamentu predložila zakonski načrt, ki bo omogočal ministru za notranje zadeve strogo kontrolo nad komunistično propagando doma.

ZINOVJEVO PISMO.

London, 19. maja. (Izv.) Trije člani Delavske stranke, ki so odšli v Rusijo da doženejo resnico o znanem pismu Zinovjeva, ki je

angleški delavski stranki pri zadnjih volitvah odjedlo na tisoče glasov, so se vrnili v London. Na podlagi natančne preiskave trdijo, da je to pismo bilo ponarejeno. Ruska vlada jim je dovolila vpogled v vse arhive, pa nikjer ni bilo mogoče najti niti najmanjšega dokaza za avtentičnost pisma.

KALFOV V LONDONU.

London, 19. maja. (Izv.) Chamberlain je sprejel Kalfova v avdijenci. Iz Londona potuje Kalfov v Rim in potem v Prago in Pešto.

RESEN POLOŽAJ FRANCOŠKIH ČET V MAROKU.

Pariz, 19. maja. (Izv.) »Journal« poroča iz Rabata, da so Marokanci prodrli francoske postojanke. Položaj za francoske obrambene čete je resen.

AMERIKA PRITISKA.

Newyork, 19. maja. (Izv.) »Evening-post« poroča, da bo kongres sprejel resolucijo, da ne dobi nobena država več kredita v Ameriki, ki se ne bo odzvala pozivu predsednika Coolidge-a, da poravnava ali uredi svoje dolgove.

KESTRANEK UMRL.

Dunaj, 19. maja. (Izv.) Znani veleindustri-jec inženjer Kestranek je umrl. V Avstriji je igral važno vlogo kot predsednik največjih železorniških družb.

RUDNIŠKA NESREČA V DORTMUNDU.

Dortmund, 19. maja. (Izv.) V nekem rudniku blizu Dortmundu je eksplodiralo skladišče bencina, kjer je bilo shranjeno okoli 2000 kg te nevarne tekočine. Eksplozija je zahtevala velike žrtve. Ubilo je 34 delavcev, 18 pa jih je težko ranjenih.

ZLATA VALUTA V JUŽNI AFRIKI.

Kapstadt, 19. maja. (Izv.) Vzpostavljeno je zopet računanje v zlatu.

Za birmance

se dobe najeleгантnejše izgotovljene OBLEKE najceneje pri LOŽAR & BIZJAK, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 20.

Proti preganjanju slov. profesorjev in učiteljev.

Poslanec Anton Sušnik in tovariši so vložili na ministra prosvete Svetozarja Pribičevića radi preganjanja slovenskih učiteljev in profesorjev sledečo interpelacijo:

Gospod minister! Pod Vašim režimom se je začelo nečuvno preganjanje učiteljev in profesorjev v Sloveniji, ki so pristali SLS, ali pa toliko značajni, da si ne dajo komandirati svojega političnega prepričanja.

Precej po razpisu volitev je bil najprej odstavljen šef prosvetnega oddelka v Ljubljani, nato pa so bili kar čez noč brzojavnim potom odstavljeni vsi okrajni šolski nadzor-niki, dasiravno so bili šele komaj imenovani. Na vsa mesta so prišli zagrizeni eksponenti SDS. Sedaj se je začela takoj gonja proti članom Slomškove zveze, učiteljem in učitel-jem, od katerih so že mnogi oženjeni in očete številnih otrok. Nekateri so bili upokojeni predčasno, drugi degradirani, tretji nasilno suspendirani, okoli 60 stalno nameščenih učiteljev in učiteljic pa je bilo do danes premeščenih, vsi po »službeni potrebi« po čl. 71. zakona o državnih uslužbencih. Člen 71. sicer dovoljuje premeštevati tudi proti volji držav-nega uradnika, toda samo po »neizbežni službeni potrebi«. V vseh omenjenih slučajih ni bilo nikake neizogibne službene potrebe, povsod se je našla samo neizbežna strankarsko-politična potreba. Na vsa mesta premeščenih članov Slomškove zveze, ki so bili izborni učitelji in so

Alojzij Stroj:

Sv. Peter Kanizij in Slovenci.

Danes bo slovesno uvrščen med svetnike blažen Peter Kanizij. Rojen je bil dne 8. maja l. 1521 v Nymwegenu na Holandskem. Vstopil je leta 1543 v družbo Jezusovo in deloval za vzgojo mladine z dušnim pastirstvom in pisateljevanjem v Nemčiji, v Avstriji, na Češkem, Poljskem in v Švici. Umrl je 21. decembra leta 1597.

Kakor so se vršile proslave, ko je bil Peter Kanizij leta 1864 prištet blaženim in kakor se je ves katoliški svet hvaležno spominjal tristoletnice njegove smrti leta 1897, tako se pripravljajo sedaj katoličani skoraj po vseh deželah, da proslave letošnjo leto sv. Kanizija, ko bo dobil čast oltarja. V domovini sv. Kanizija na Holandskem bodo vsi katoliški listi prinesli članke o svetniku. Okoli 300 uglednih mož je naprošenih, da s svojimi sestavki sodelujejo pri izredni proslavi. Ker smo Slovenci prav v veliki meri deležni uspehov delovanja sv. Kanizija, se moramo tudi s posebno hvaležnostjo spominjati današnjega dne.

Iz Valvazorja (II., str. 664) nam je znano, da je ljubljanski škof Urban Tekstor (1543—1558) bil jako vplivna oseba na dvoru kralja Ferdinanda na Dunaju. Ferdinand ga je rad uporabljal pri raznih zaupnih poslih. Ko je leta 1546 umrl tržaški škof Peter Bono-mo je Tekstor na kraljevo željo potoval v Bene-tke, da bi pregovoril slavnega jezuita Klay-

dija Jaja, naj bi sprejel tržaško škofijo. Skromni jezuit se je branil te ponudbe in je opozoril Tekstorja, naj kralj na Dunaju ustanovi jezuitski kolegij, ako potrebuje njihove pomoči. To se je tudi zgodilo. Leta 1551. so prišli jezuiti na Dunaj in eden prvih je bil sv. Kanizij. Med škofom Tekstorjem in Kanizijem se je kmalu razvilo prav iskreno prijateljstvo. To se je zlasti kazalo v tem, da sta oba skupno snovala načrte, kako bi se nekdanje avstrijske dežele obvarovale pred razširjanjem protestantovskih nauk. Med drugim sta se zedinila v tem, naj se po vseh deželah ustanove šole v vzgojnimi zavodi, da se mladi, zlasti iz plemiškega in viteškega stanu, vzgoji v katoliški veri in da se po nji tudi stariši obvarujejo krivoverstva. Zgodnja smrt škofa Urbana Tekstorja je bila vzrok, da se mnogi načrti, za katere se je trudil, niso mogli izvršiti. Temelj vzgojnemu zavodu jezuitov v Ljubljani je bil položen šele pod tretjim naslednikom Urbana Tekstorja, pod škofom Janezom Tavčarjem (1580—1597), ko so prišli jezuiti leta 1597 v naše mesto. Medtem so pa druga Kanizijeva dela koristila naši domovini. V prvi vrsti moramo omeniti njegove katekizme. Sveti mož je izdal tri katekizme, veliki katekizem leta 1555, mali katekizem leta 1556 in razširjeni mali katekizem za dijake leta 1559, vse tri v latinskem in nemškem jeziku. Ti katekizmi so bili, še ko je živel sv. Kanizij, prevedeni skoraj v vse evropske jezike. Ze v prvem (velikem) Kanizijevem katekizmu iz leta 1555. je natisnjena naredba vladarja Ferdinanda iz leta 1554, da

se sme na Goriškem rabiti samo Kanizijeve katekizem (Braunsberger, Petrus Canisius, 1921, str. 62). Gotovo so torej duhovniki, kakor tudi omikanci svetnega stanu v naših krajih dobili v roke Kanizijeve katekizme v latinskem jeziku in so z njih pomočjo poučevali ljudstvo v svetih resnicah. Mnogi so se posluževali tudi Budiničevega prevoda Kanizijevega katekizma, ki je izšel na željo in pod pokroviteljstvom papeža Gregorija XIII. v Rimu leta 1583 v glagolici in sicer v dveh izdajah (ena ima 108 listov, druga 196 listov. Gl. Braunsberger, Katechismen d. sel. Petrus Canisius. Erg. St. Maria — Laach 57, str. 48). V slovenščini so bile glavne verske resnice natisnjene v Pacherneckerjevi (1574) in Alasia da Sommaripovi (1607) duhovščini namenjeni knjigi. Leta 1615 je pa izšel v Augsburgu slovenski prevod Kanizijevega katekizma, ki je bil okrašen z lesorezi. Prevod je oskrbel jezuit Janez Candik. Na podlagi tega katekizma so uredili jezuiti v Ljubljani krščanski nauk v cerkvi in šoli. Isti način je postal kmalu odločilen za mesto Kranj in soditi smemo, da so tudi drugod, vsaj po mestih in večjih krajih, posnemali zgled glavnega mesta Ljubljane (Gruden, Zgodovina, str. 1054).

Da bomo bolj spoznali, s kakšnim uspehom se je rabil Kanizijev katekizem, ozirno se na zgled, ki ga beremo v življenju sv. Frančiška Saleškega. Imenovani svetnik je poslal sv. Kaniziju pismo, v katerem se mu zahvaljuje, da je z njegovim katekizmom izpreobrnil voditelja protestantov v savojnem okraju

Chablais, z imenom Peter Poncet (Braunsberger, Katechismen, 172, in Civiltà cattolica, 1864, str. 393, 394). Ni nam znano, ali je morda iz naših dežel dobil svetnik kaj takih zahvalnih pism. Množice pa, ki so se pričelom 17. stoletja pri nas vrnile v katoliško Cerkev in so se zopet jele udeleževati božje službe, nam pričajo, kako se je poživilo versko življenje. Gotovo ima velike zasluge pri tem tudi tiskana božja beseda iz peresa sv. Petra Kanizija.

Še bolj očitno se kaže uspeh katekizmov sv. Petra Kanizija med Slovenci v sredi 18. stoletja. Redni pouk v resnicah svete vere je ukazal tridentinski cerkveni zbor (Sess. XXIV. de ref. c. 4). Ta ukaz se je izvrševal povsod, seveda z različnim uspehom. Najbolj je to delo uspevalo v onih krajih, kjer se je razširila po sv. Karolu Boromeju vpeljana bratovščina krščanskega nauka (potrjena po Piju V., 1571). Na Dunaju se je jela širiti l. 1732, v naših krajih zlasti od leta 1758 dalje. V Gradcu, Celovcu in Ljubljani je izšel slovenski katekizem Petra Kanizija namenjen duhovnikom in učiteljem, starešem in otrokom, bratom in sestram bratovščine krščanskega nauka. Kako zelo razširjen je bil ta katekizem (iz Kanizijevega katekizma v nemščini prirejen po Parhammerju), spoznamo že iz tega, da je Čop (Safarik, Gesch. d. südsl. Lit., str. 117) poznal samo eno slovensko izdajo, sedaj pa nam je znanih devet slovenskih izdaj, pet ljubljanskih, ena celovška in tri graške, ki so izšle v teku devetnaestih let, od leta 1758 do l. 1777. Morda

imeli že po več službenih let, so prišle mlade moči, sami somišljeniki SDS. Vsaka premestitev iz političnih oziranj pa je po zakonu nedopustna. Vrh tega pa člen 71. omenjenega zakona izrečno pravi, da »odredbe o premeščenju ne veljajo za one uslužbenke, katerim je v specialnem zakonu zajamčena nepremakljivost«. In to so ravno učitelji in sodniki. Zato so vse te premestitve protizakonite, protizakonite tudi radi tega, ker se niti v enem slučaju ni uvedlo disciplinarno postopanje. Vse premestitve so se izvršile sredi šolskega leta.

Za učiteljstvom so prišli na vrsto profesorji. Pet slovenskih profesorjev, ki so ali odkriti pristaši SLS, ali pa niso hoteli postati hlapci samostojnih demokratov, je bilo premeščenih, in sicer 4 v Srbijo, 1 v Bosno. Prestavljeni so bili deloma v sredi, deloma že proti koncu šolskega leta. Vsi so oženjeni, dva služita že čez 20 let, imata veliko družino in živita v težkih razmerah. Da so tudi te premestitve protizakonite, mi ni treba še posebej poudarjati. Nobeden izmed njih ni ničesar zagrešil, niti v šoli, niti izven šole. Nasprotno, vsi so kot učitelji izvrstno kvalificirani, in tudi zunaj službe jim nihče ne more očitati niti najmanjšega prestopaka. Proti nobenemu ni bilo disciplinarne preiskave, zopet je igrala vlogo samo »neizogibna strankarska potreba« vznikla iz grdega političnega maščevanja.

Tako postopanje je krivično in nesocialno ter jasno dokazuje, da je politična strast v gotovih krogih ubila že vsak pravni in socialni čut. Tako ravnanje je nevredno kulturnega človeka. Je v veliko škodo šolskega pouka in napredka in v škodo cele naše države, ker ubija vsako avtoriteto in vsako spoštovanje pred zakonom.

Zato Vas vprašam, gospod minister: 1. Kaki so bili razlogi, ki so Vas vodili pri preganjanju slovenskih učiteljev in profesorjev?

2. Ali hočete nemudoma popraviti storjeno krivico in težko prizadetim dati moralno in materialno zadoščenje?

3. Ali hočete v bodoče spoštovati obstoječe zakone?

Beograd, 16. maja 1925.

Sovjetski kongres.

Povečanje vpliva kmetov v sovjetih. — Pospeševanje kulturnega in gospodarskega življenja manjšin. — Obnova industrije na času primerni podlagi.

Na nedavno zaključenem kongresu sovjetskih republik je poročal Kalinin o izpolnitvi krajevnih sovjetskih oblasti in je rekel, da si je izvršilni odbor sovjetrov nadel nalogo, da pritegne odslej v večji meri kmetke k delu v krajevnih sovjetih, nadalje da poveča odgovornost članov sovjetrov nasproti volivcem in omogoči obširnejše ocenjevanje oblastnih ukrepov. V razgovoru je 14 kmetijskih zastopnikov odobrilo njegova izvajanja. Ta preosnova je v deželi, kjer je od prebivalstva več kot 80 odst. kmetov, popolnoma upravičena in je zato tudi popolnoma prodrla.

Kalinin se je v svojem poročilu dotaknil tudi vprašanja narodnih manjšin. Trdil je, da je sovjetska uprava v tem pogledu nepopolna. Vendar smatra vprašanje za jako zamotano, ker bivajo manjšine ene ter iste narodnosti v pokrajinah, ki pripadajo različnim republikam sovjetske zveze. Predlagal je končno, da se izvršilni odbor sovjetrov pozove, da izvede vse uredbe za pospeševanje kulturnega in gospodarskega razvoja manjšin. Kongres se je pridružil tej njegovi zahtevi.

Drugo silno važno poročilo je podal Dzeržinski o položaju ruske industrije. Kot njeno ožogo je postavil zadovoljitev potreb ruskega

kmetijstva. Upoštevati se mora poleg velike industrije tudi domača, ki je posebno važna v azijskih sovjetskih republikah, kjer industrije s tovarnami sploh ni, ampak delajo vse doma. Železnice vozijo že s predvojno hitrostjo. Težave so le s skladiščenjem blaga na postajah. Tam plovega blago po cele dneve in tedne. Največje težkoče še vedno povzroča neorganiziranost ruskega naroda. Za novodobno preuredbo tovarn je potrebno, povečati temeljni kapital podjetij. Brez velikih zunanjih in notranjih posojil to ne bo šlo. Če imozemstvo denarja ne bo posodilo, ga bo treba dobiti doma. Zadnja notranja posojila dokazujejo, da je rusko ljudstvo začelo zopet varčevati in da ima prihranke.

Kongres je v svojih sklepkih dal izvrševalnemu odboru sovjetrov naslednje smernice: Pospeševanje vseh akcij za vzdrževanje miru, upostavljanje mednarodnih gospodarskih odnosov, skrb za varstvo meja sovjetske zveze, sestava proračuna brez primanjkljaja, obnovo industrije na času primerni podlagi, povečanje donosnosti kmetijstva in povečanje podpor za kmetijstva.

Kako si sovjetski izvršilni odbor zamišlja obnovo industrije na času primerni podlagi, najbolje osvetljujejo odloki, ki jih je izdal v tem pogledu. Sovjeti delujejo po določenem gospodarskem načrtu in pri tem je pomenljiva vloga, ki jo odredajo zasebni pobudi. Osebnostna inicijativa se v Rusiji zopet uveljavlja. Tako je naftni sindikat ukazal svojim podružnicam, da naj dajejo večje kredite tudi zasebnim kupovalcem petroleja na debelo in jim dovolijo isti popust pri cenah kakor državnim in združnim gospodarskim prodajalnicam. Najvišji gospodarski svet je izdelal načrt za zakon o zasebnih industrijskih podjetjih. Podjetja z manj nego 20 delavci se bodo odslej lahko ustanovila brez oblastnega dovoljenja, dočim bodo za ustanovitev večjih industrijskih podjetij ali industrijskih veleobratov dajala dovoljenja slejkoprej državna oblastva. Sovjeti hočejo zopet dopustiti banke in bančne posle. Valutni oddelek finančnega poverjeništvaja je dobil nalog, da izdela statut za trgovske banke in bančne posle in sicer za banke, čijih delničarji bi bili zastopniki zasebnega kapitala, ki bi volili ravnateljstvo in upravni svet banke iz svoje srede. Državna banka je pa že pritegnila k sodelovanju zastopnike zasebne industrije in zasebne trgovine ter jim izročila odločevanje o kreditni politiki nasproti zasebnikom.

Politične vesti.

Za ratifikacijo pogodbe z Italijo in Avstrijo. Delni vzrok silno slabim razmeram v kmetiji z govejo živino, ki za kmeta naravnost katastrofalno pada, so neurejene trgovske razmere med našo državo in Avstrijo ter Italijo. Poslanci Jugoslovanskega kluba so interpellirali ministra trgovine, da se podvzamejo vsi potrebni koraki za ratifikacijo že sklenjene pogodbe z Italijo in nadaljevanje pogajanj z Avstrijo. Kot se povdaja, je največja ovira zastanka trgovinskih pogajanj ta, da nimamo še samostojnega carinskega tarifa, ki se baje namerava predložiti parlamentu. Trgminister je izjavil, da hoče podvzeti iniciativno za hitrejši zaključek obeh trgovinskih pogodb.

O pogajanjih med radikali in radičevci poročajo nekateri belgrajski in zagrebški listi jako optimistično. Tako priobčuje »Politika« izjavo nekega hrvatskega politika, ki je rekel med drugim: »Na sporazumu se dela. Samostojni demokratje so delali na to, da se verifikacija anketiranih mandatov odloga do skrajnosti. To so zahtevali samostojni demokratje, da dobe čas za svoje spletke. Posrečilo se jim pa ni. Seje parlamenta so odgovorne le za 10 dni, da se v tem času ustvari nov položaj. Do-

kler ni položaj drugačen, se ne da misliti na razpad narodnega bloka; če pa se ne bi bile odložene, bi prišlo do razpada prej, kakor bi se položaj razčistil. Samostojni demokratje čutijo razvoj političnih dogodkov in njihovo časopisje ne taji več, da je njihov obstoj v vladi ogrožen. V najnovejšem času so začeli govoriti o vladi PPR, toda popolnoma izključeno je, da bi HSS pristala na tako re-

Gospodim denunciantom. Kakor izvemo iz »Jutra«, se belgrajska »Samouprava« zopet razburja nad pisavo našega lista. Topot ji ni prav naša zunanje-politična smer, ki da je »avstrijakantska«. Če smemo verjeti »Jutru«, ki je prineslo že predoznanilo tozadevnega »Samoupravinega« članka, se ta pritožuje nad tem, da mi zastopamo revizijo mirovnih pogodb ter da se zavzemamo za sovjetsko Rusijo, kar da je vse »defetistično«. — Mi smo doslej imeli »Samoupravo« za resen list, začnemo pa zdaj o tem zelo dvomiti, ako niso ti članki le od slovenskih samostojnih demokratov vtihotapljeni gnjilo blago, ki ima služiti za očrnenje SLS in zato slučajno tudi »Samoupravi« v sedanjem političnem momentu prav pride. Naj pa bo tako ali drugače, na vsak način so te denunciacije skrajno neumne in bi si gospodje lahko izmislili kakšne boljše. Mi se nismo nikoli zavzemali za nobeno revizijo mirovnih pogodb, ki od nas odvisi ravnotoliko kakor izbruh Etne od Napolitancev, ampak smo samo konstatirali, da so na delu zelo vplivne sile, ki delajo na izpremembi sedanjega političnega in gospodarskega stanja v Evropi. »Samouprave« pa čisto gotovo ne bomo šli vprašati, kaj smemo konstatirati in kaj ne, kakor tudi nam čisto nič ni mar, kaj »Samouprava« konstatira in kaj ne. Kot politični kronisti smo zabeležili, da je ameriški poslanik v Londonu Houghton javno v oficelnem govoru opomnil evropske države, da naj začno pametno politiko zgrajevanja in nehajo z uničevalnimi povojnimi metodami mednarodne in tudi notranje politike ter gospodarstva, ker jih bo sicer Amerika prepustila njihovim usodi. To je bil samo komentar k oficijelnemu koraku ameriške vlade, ki pravkar od vseh držav, ki se udeležile svetovne vojne na strani antante, zahteva takojšnjo poravnavo medvojnih dolgov, oziroma tozadevne konkretne aranžmaje. Če pa hočejo te države svoje ogromne dolgove Ameriki res odplačati, morajo svojo mednarodno in gospodarsko politiko temeljito predrugačiti, ker Ameriki ne morejo povrniti niti fیکا, ako ne reducirajo svojih armad, česar pa zopet ne morejo, ako se ne poravnajo s svojimi nasprotniki izza svetovne vojne, ki mislijo na revanšo. To je tako jasno, da razume vsak kravji pastir na planini, samo »Samoupravi« in »Jutru« je to očividno pretežko. Za take ljudi pa je napisal spretni komentar k ameriški noti sam gospod William Borah, predsednik ameriškega senatovega odseka za zunanje zadeve, kateri komentar je čital lahko vsak v vseh svetovnih listih (Coypright by United Press Associations of America). To se pravi, sedanje politično in gospodarsko stanje v Evropi se bo izpremenilo, ker se mora, pa naj bo to komu ljubo ali ne, ker bo sicer Amerika poglaval vse evropske države v bankrot. Kajti s »priznanicami«, kakršne plačuje n. pr. naša monopolna uprava našim kmetom za tobak, se Amerika ne bo zadovoljila. Izprememba sedanjega stanja v Evropi pa je mogoča samo po sporazumni mirni obravnavi in poravnavi ob zeleni mizi, kajti na vojsko ni misliti, ker brez Amerike in Anglije ne more danes nobena evropska država tudi ne migniti s prstom, ko so Ameri-

štev. — Še bolj optimistično pišejo zagrebški listi.

Mussolinijeva politična morala. Italijanski ministrski predsednik Mussolini je v enem svojih zadnjih govorov izjavil, da je treba prijateljem storiti čim največ mogoče dobrega, sovražnikom pa čim največ slabega. Te besede kažejo popolno pogansko miselnost italijanskega diktatorja, ki je enaka oni SDS.

Beleške.

ki dolžne vsak top in vsako puško ter vsak podplat na vojaških škornjih. Če se pa bo treba razgovarjati, dogovarjati in sporazumeti, je pametno, če se državniki na to pripravijo, posebno oni malih držav, kajti navadno se veliki poravnajo vedno na škodo malih, če ti ne znajo izrabiti konjunktura. Če torej po dobri politiki ne bomo pripravljeni, lahko ob preuredbi Evrope izgubimo, če pa bomo pripravljeni, lahko pridobimo, kajti »Samouprava« menda še ni pozabila, da imamo še skoro 1 milijon Slovencev in Hrvatov, ki so po posledicah verzajskega mirovnega stanja prišli pod tuji jarem in katerih čisto gotovo ne bodo rešili dolgi jeziki slovenskih samostojnih demokratov, ampak samo pametna mednarodna politika, kajti nove svetovne vojne si menda tudi »Samouprava« ne želi. Kar pa se tiče Rusije, ločujemo boljše vizem kot svetovni nazor in gospodarski sistem od Rusije kot velike, neizmerno bogate, in vrhatega slovenske države, ki zavzema nad 20 milijonov km² in ki se po prestani revoluciji v političnem in gospodarskem oziru čedalje bolj uveljavlja. Brez te Rusije kot države, naj jo potem vodi Romanov ali Ljening ali Griška z Zabitovke, pa se politična in gospodarska preuredba Evrope in sveta sploh ne bo zvršila, kajti Francija ne more Ameriki vračati skozi 62 let vsako leto 155 milijonov dolarjev, ako se kako ne poravnava z Rusijo, ki je Franciji dolžna. Iz tega sledi tudi za najbolj zabitega človeka, da je treba z Rusijo kot veledržavo v mednarodni politiki resno računati in da je le v interesu vsake države, naj bo velika ali mala, da je z njo v dobrih odnosih — posebno je pa to v interesu Jugoslavije, ki na Rusijo ne meji, nima z njo absolutno nobenih spornih točk, pač pa lahko računa na njeno podporo v zunanje-političnih vprašanjih. Vprašanje sovjetskega sistema v Rusiji igra pri tem prav tako malo vloge kakor če ima n. pr. moj sosed v svoji sobi enako pohištvo kakor jaz ali drugačno: kar je njemu prav, mora biti tudi meni in narobe. Meni se lahko dopade ali ne; kadar pa se razgovarjava in dogovarjava, mi mora biti vseeno, ali moj sosed pride k meni v rdeči ali s cilindrom. To so sicer za »Samoupravo« najbrže »defetistični nazorci«, za pametne ljudi pa niso, kakor n. pr. za nobenega Angleža ni defetisti gospod Lloyd George, ki se javno zavzema za preuredbo sedanjega stanja v Evropi, ki ga je kot ministrski predsednik leta 1919. sam podpisal! Tem manj bomo mi »defetisti«, ki te stvari z zdravimi možgani registriramo kakor jih brezdvoma tudi gospod Ninčič ali gospod Beneš; ako pa rabi kdo za našo stranko ali list dokazov »defetizma«, zato da se sam lažje obdrži na sedlu, na katerem se že hudo maje, naj si izmisli kaj duhovitejšega in izvirnejšega, ker taka klaja, kakor jo iz Ljubljane vun pokladajo gospodje »Samoupravni« bravcem, je še za konje neprebavljiva.

Za ratifikacijo pogodbe z Italijo in Avstrijo se je zavzel pri ministru za trgovino »Jugoslovanski klub«. Pričakujemo, da objavi jutri »Samouprava« članek o »avstrijakantstvu Jugoslovanskega kluba«.

Birmanska darila

kupite najceneje in najboljše pri trvdit zaloge raznih ur, zlatnine in srebrnine — LJUBLJANA, Mestni trg štev. 8. — Popravila točno in solidno. 3008

Dopisi.

Bied. 14. t. m. se je mudil tu veliki župan. Njegov poset je bil baje v zvezi s popraviljem in razširjenjem cest, potov, mostov, parkov, betonskih in železnih ograj ter podobnih deli, ki se že par mesecev z veliko vneto izvršujejo ter se celo hiše podirajo. Stroški gredo seveda v milijone, kdo jih pa bo poravnal, še ni znano.

Iz Tržiča. Z ozirom na nepričakovano velik uspeh, ki ga je dosegla pravljica igra »Kraljčina z mrtvim srcem«, spisal g. Rudolf Pečjak, naznanja podpisano ravnanje, da se ponavlja igra na izrečno željo posetnikov poleg na lepakih naznanjenega ponavljanja v četrtek dne 21. maja ob 3. popoldne še v soboto ob 5. popoldne za mladino okoliških osnovnih šol in v nedeljo zvečer točno ob pol 8. za odrasle. Opozarjam vse, ki se zanimajo za mladinske pravljice igre, naj si ogledajo predstavo. Delo je globoko, zanimljivo in jako posrečeno. Vprizorljivo na vsakem odru, spide v založbi mladinskega odra »Vesna« v Trsano za odrasle osebe. Pravljica komedija iz življenja. — Ravnanje meščanske šole.

PROTI ODEBELOSTI deluje s kolosalnim uspehom samo »Villanov čaje«. Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah. — Proizvaja: Laboratorij Mr. D. Villan, Zagreb, Ilica 204. 1591.

se bo dobila še katera izdaja. Velika prednost te knjige je, da so resnice svete vere, katerih naj se učimo, razdeljene v tri stopnje (>tri solet<) in sicer v prvo za majhne otroke, v drugo za mladino, ki hodi že k spovedi in sv. obhajilu, in v tretjo za nadaljni pouk. Za vsako stopnjo je natančno določena tudi ona tvarina, katere naj se otroci nauče na izust. V knjigi so tudi razne molitve, kakor v Kanizijevih katekizmih sploh in v mnogih izdajah po 26 slovenskih pesmi. Nekaterim izdajam so tudi pridejani kratki abecedniki, obenem je v knjigi razložena uredba bratovščine, zlasti dolžnosti, ki jih imajo člani bratovščine glede pouka mladine. Neizmerno veliko dobrega je storila bratovščina v raznih naših škofijah. Pouk se je pričel in končal s petjem, primerni darovi so bili v izpodbudo k pridnejemu učenju krščanskega nauka, skupni obhodi na nedeljo, ko je bilo izpraševanje, so očitno kazali veselje učencev, da so svete resnice zasejane v njih srcih, in trdno voljo, da bodo svoje življenje uravnali po zapovedih svete vere. Ljudstvo se je naučilo molitev in jih glasno molilo pri božji službi, vmes pa pello svete pesmi. Sveto petje pri slovenskih cerkvenih spovedih so pospeševali najvišji cerkveni dostojanstveniki. Tako je goriški nadškof Rudolf Jožef Edling, ko je l. 1778 in 1779 obiskal vse kraje svoje šole za cesarja Józefa II. v procesijah skupno z ljudstvom pel. Škof Slomšek piše: »V procesiji je nadškof sveto pesem od vrste do vrste zapel in tovariši so gladko za njim potegnili. Ljudstvo je zalo petje vlekle na uho

in hitro za svojim ljubim pastirjem zapeloc« (Slomšek, Zbrani spisi, IV, 164).

In kakšen je bil uspeh deveterih Kanizij-Parhamerjevih slovenskih katekizmov in še drugih verskih učbenikov iz te dobe (Kanizij-Pohlinov katekizem iz leta 1768, Taufferejev katekizem iz leta 1773)? Naj nam pojasni to zgled iz življenja sv. Alojzija Gonzalega. Okoli leta 1580 je dobil svetnik v roke mali Kanizijev katekizem V njem je bilo tudi 7 premišljevanj o čednostih božjega Zveličarja in navodilo za premišljevalno molitev. Mladenič je to bral in je bil mnenja, da je to prav zanj napisano. Ta knjižica in pa poročila misijonarjev iz Indije so ga privedla do sklepa, da je vsako nedeljo šel k pouku krščanskega nauka in da je, čeprav še otrok, začel druge poučevati v katekizmu. Nekaj let pozneje je stopil v jezuitski red in Cerkev je dobila v njem »najlepšo lilijo« XVI. stoletja (Braunsberger, Katechismus, I. c.). Ne vemo, kolikim slovenskim mladenci je pouk v šolah bratovščine krščanskega nauka podal trdno podlago njih svetega življenja in blažene smrti, toda to vemo, da rodu, vzgojenemu v teh šolah, niso vzele žive vere mirne sape janzenizma in jozeфинizma, katerim so bili nadškofje po Koroškem in Štajerskem, (kakor znano, so se sedanje meje škofij uredile ši kraji izpostavljeni koncem 18. stoletja. V zgodovini verskega pouka med Slovenci moramo s posebno hvalečnostjo zabeležiti, da se je prav pred razširjanjem jozeфинizma in janzenizma tako temeljito poučeval katekizem.

Ro Kanizijevem vzorcu so bili tudi sestav-

ljeni skoraj vsi katekizmi, kateri so se rabili v naših šolah od konca 18. stoletja do sedaj. Največkrat je bil natisnjen katekizem, ki je izšel prvič v molitveniku »Duhovni tovariš pobožnega kristjana« in je bil od leta 1838 do 1889 s e d e m n a j s t k r a t natisnjen. Molitvenik in katekizem je spisal leta 1838 tedanji uršulinski katehet v Ljubljani Jožef Kek. Tu di katekizem, ki je sedaj v rabi, ima za podlago Kanizijev katekizem.

Zanimivo je tudi, da je prva povest v slovenski književnosti, ki jo navaja Cop (Safařik, str. 86), zajeta iz spisov sv. Petra Kanizija. Povest, ki jo je po Krištofu Šmidu preredil znani Čebeličar Jurij Kosmač, ima naslov »Ila Togenburška grofica«. V predgovoru piše Jurij Kosmač: »Podam vam v roke bukvice, katere so bile prvič od učenega moža Petra Kanizija po imenu v letu 1590 popisane.« Sv. Kanizij je spisal namreč tudi življenjepis švicarskih svetnikov in med temi je tudi sv. Ila Togenburška.

V slovenščini se ni nobena knjiga tolikokrat natisnila, kakor katekizem preveden po Kanizijevem izvirniku ali pa prirejen po njegovem vzoru. Reči smemo, da v dveh, treh stoletjih ni bilo Slovence, ki bi se ne bil učil resne svete vere po navodilu sv. Petra Kanizija. Danes, ko bo sveti mož dobil čast oltarjev, se hvaležno spominjamo njegovega delovanja, ki je bilo odločilnega pomena v vzgoji Slovencev v teku treh stoletij.

Dnevne novice.

Radi zaostajanja plač katehetom in o vzroku nerednega izplačevanja je interpeliral posl. Škulj ministra prosvete. — Istotako je poslanec Škulj stavil na ministrstva narodnega zdravlja radi razmer v splošni bolnici v Ljubljani, vprašanje, kakaj se uskrbencem ukinjujejo dajatve v nasprotju s pravilnikom, izdanim od ministrstva?

Višina najemnine po novem stanovanjskem zakonu. Najemna bo po novem stanovanjskem zakonu za prečanske kraje tudi za zaščitenca znatno višja kakor za bivšo Srbijo. Člen 11. novega zakona določa namreč, da se mora vzeti v krajih, kjer se je prej plačevala najemna v kronah, kot osnovna cena isto število dinarjev, člen 12. pa določa, da se zviša osnovna cena v najugodnejšem slučaju na šestkratno predvojno, v dinarje pretvorjeno višino. Kdor je n. pr. plačeval meseca julija 1914. mesečno 20 kron za stanovanje, se računa, kakor da je plačeval 20 dinarjev. To število se pomnoži s 6, kar znese 120 dinarjev ali 480 kron. To se pravi z drugimi besedami, da se v prečanskih krajih zviša najemna na 24 kratno predvojno ceno, v Srbiji pa samo za šestkratno ceno. To se bo zopet občutno poznalo pri davkih. Kjer pa zaslužijo vsi člani rodbine, ki stanujejo skupaj, mesečno nad 5000 dinarjev in imajo stanovanje 5 sob, se pomnoži predvojna najemna s 60, torej znatno višje kakor znaša zlata pariteta, tako da je v praksi ta določba že odveč, ker plačevanje v zlati veljavi ni nič drugega kakor ukinjenje varstva glede najemnine. Takih določb ima novi stanovanjski zakon precej in zato pripočamo vsem, da vsaj najvažnejša določila natančno pregledajo. Celotno besedilo priobčujemo na drugem mestu.

† Aljoša Tomažin. Na Dunaju je umrl v nedeljo 10. 5. t. l. ob 2. zjutraj za sušico Aljoša Tomažin v starosti 25 let. Bil je rojen na Dunaju in avstrijski državljani, sicer pa čistokrvni Slovenec po starjših iz Vel. Lašč. Obiskovalci klasičnih iger, ki so jih vprižarjali L. 1921 gojenci knezoškofjske gimnazije v St. Vidu, se gotovo spominjajo njegovih ženskih vlog (Klita jmnestra). Čutil je sebi igralski poklic in zato študiral na Dunaju dramatično poleg germanistike. Mnogo njegovih pesmi hranijo šentiviške »Domače vaje«, nekaj jih je tiskanih v »Dom in svet« (1920, 1922) in v Almanahu kat. dijaštva. Pogreb je bil v sredo 13. maja t. l. na dunajskem Zentralfriedhofu, kjer leži poleg sestre, ki je umrla predlanskim. Milijonsko mesto ga je izželo kakor citrono... Naj v miru počiva!

Merodajni faktorji se opozarjajo, da je regulacija Save v katastralni občini Kleče najnujnejša zadeva. Klečam, Dolsku, prevozu v Dolskem, celi vasi in mlinu preti največja nevarnost, ako se bo regulacija samo obetala, kakor dozdaj, ne pa res izvršila. Škoda, ki jo je Sava že dozdaj naredila, je ogromna in kmalu bodo uničeni vsi pašniki in polja. Zadnji čas je, da se poklicani činitelji zagnejo.

Slovesno odkritje spomenika padlim vojakom občine Dovje - Mojstrana. V nedeljo, 24. maja ob 14. uri se bo slovesno odkril spomenik v svetovni vojni padlim in umrlim vojakom. Blagoslovil ga bo duhovni svetnik g. Aljaž. Govoril bo g. vikar Bonač. Spomenik je visok nad 3 m. Napravil ga je g. Cengele iz Radovljice; stane nad 25.000 Din.

Iz srednješolske službe. Prof. Ivan Polzelnik, ki ga je pred tremi meseci ljubljanski gerentski svet brez najmanjšega vzroka odpustil iz službe na ženski realni gimnaziji v Ljubljani, je prosil za sprejem v drž. službo in je dobil mesto na gimnaziji v Beranah. (Berane leže v onem delu Črne gore, ki je bil do leta 1913. pod turško oblastjo.)

Iz sodne službe. Izprašana avskultanta dr. Vladimir Muha in Franc Gorenc v Mariboru sta imenovana za sodnika za okoliš višjega dež. sodišča v Ljubljani.

Pogrešajo že od 8. majnika 25 letnega Leopolda Vilharja, oženjenega krojača iz Velikega Otoka. Mož je rekel, da gre v Ljubljano obiskat svoje sorodnike. Imel je s sabo okrog 200 Din. Sumijo, da je izvršil samomor.

Za rekonvalescente in oslabele Hočevanje Aromatična železnata tinktura po 20 Din steklenica. Izvrsten okus, ne kvari zob. Razpošilja od 3 steklenic naprej: Lekarnar Hočevanje, Vrhnika. 3229

— Bluze najnovejše priporoča trvdka Krištofič-Bučar, Ljubljana, Stari trg. 1447

Iz štajerske.

IZ MARIBORA.

Osebnost vest. G. škof Andrej Karlin je povodom birmovanja v Svetinjah, dekanija Ormož, imenoval za škofijskega svetovaleca gosp. župnika Franca Bratuška. Naše iskrene čestitke!

Zopet splašeni konji. V ponedeljek so se hlapcu gospodarja Tavčarja splašili na Koroški cesti konji in povozili nekdo staro žensko. Prepeljali so jo v bolnico.

Cepljenje zoper koze v Mariboru. Mestni fizikat v Mariboru razglasi: Ker je bila udeležba pri glavnem cepljenju zoper koze minuli teden izredno slaba kljub razglasitvam po časnikih, cerkvah in šolah, se bo vršilo cepljenje še nadalje od 18. do 23. maja t. l. (izvzemši na praznik 21. maja) vsak dan od 9. do 12. ure pri mestnem fizikatu (rotovž, soba št. 7). Starši nad 3 mesece starih otrok

se opozarjajo na člen 3. zakona o obveznem cepljenju zoper koze, po katerem se kaznuje opustitev cepjenja z globo od 5—250 Din ali z zapornim od 1—6 tednov.

Tedenski izkaz o nalezljivih boleznih v mestnem okolišču mariborskem od 8. do 14. maja: Škriatinka: Ostalo 19, novih 3, ozdrav. 6, ostane 16. Ošpice 2.

IZ CELJA.

Preiskrba mesta Celja z električno silo. Kakor je že znano, je celjska mestna občina sklenila po vojni vso pretrganih cen Falske elektrarne, ki je tedaj pripravljala daljnovod v Trbovlje pogodbo s tovarnarje Westnom iz Celja, ki je stavil več kot za polovico nižjo ponudbo kot pa Falska elektrarna. Celjska mestna občina si je v tej pogodbi zajamčila svobodne roke glede poznejših pogajanj s Falsko elektrarno v slučaju, da stori isto Westnom. In ta slučaj je sedaj nastopil. Falska elektrarna znatno popušta. Zadnja ponudba je že ugodnejša od Westnove. Poleg tega pa se računa z elektrarno v Velenju, ki jo namestila zgraditi država za premožnosti v Velenju in Zabukovci. Dosedaj država radi raznih težkoč še ni pričela graditi. Bilo bi tudi premalo odjemalcev. Ker pa celjska mestna občina potrebuje zase letno 600.000 kilovatnih ur električne sile, bi bili sedaj dani vsi pogoji za obstoj projektirane elektrarne v Velenju. Zato se celjska mestna občina bavi tudi s to drugo možnostjo elektrifikacije celjskega mesta in se je v tem oziru že obrnila na vlado.

Tečaj za obrtno knjigovodstvo. Če se prijavi dovolj udeležencev, se odpre tekom meseca junija v Celju tečaj za obrtno knjigovodstvo, združen s predavanji o kalkulaciji in temeljnih pojmi meničnega prava. Tečaj bo trajal 36 ur. Za člane Občeslovenskega obrtnega društva je pouk brezplačen. Nečlani plačajo 50 Din.

Kam gremo v nedeljo 24. maja mi obmejni Slovenci? Gremo v Jarenino, kjer je celodnevna orlovska prireditve. Podroben spored še priobčimo.

Strela je udarila v zvonik v St. Janžu na Vinski gori pri Velenju v nedeljo 17. t. m. popoldne. Ravno bi se morala završiti popoldanska služba božja, ko je močan pok silno prestrašil vernike. Razburjeni vsled silnega treska so drveli iz cerkve in pri tem poškodovali več otrok. Ob zvoniku sedečega kmeta je strela na mestu ubila. Le veliki prisotnosti duha g. župnika se je zahvaliti, da ni bilo radi nastalega beganja in gneče ob cerkvenih vratih še več nesreč. — Ker je tamonjži zvonik brez strelovoda, je bila pač sročja, da se ni užgala streha.

Udeležence prireditve 21. maja na Ljubnem na znanje: Ravnateljstvo drž. železnice je nam dovolilo 50-odstotni popust voznih cen od vsake vstopne postaje do Rečice ob Paki. Popust velja od 18. do 23. maja t. l. Ravnanje se je, kakor navadno pri takem dovoljenju. — Orlovska srenja Marija-Nazarje.

Sv. Marijeta niže Ptuja. Umrla je gospa Marija Župec, mati visokošolca Fr. Župca, člana kat. akad. društva »Danice«.

Mislinska podružnica SPD v Slovenjgradcu naznanja vsem prijateljem planin, da bo kočja na Urški gori otvorena dne 26. maja 1925.

Pomožna pošta Plešivec pri Velenju zopet otvorena. Začasno zatvorena pomožna pošta Plešivec pri Velenju se je 16. t. m. iznova otvorila. Zveze ima z velenjsko pošto vsak terek, četrtek in sobota.

Iz Ljubljane.

Red službe božje in birmovanja v stolnici. Na Vnebohod in v nedeljo, dne 24. t. m. sv. maše od 4 do pol 10 vsake pol ure. Ob pol 6 pridiga, ob 6 slovesna sv. maša. — Na Vnebohod ob pol 10 slovesna škofova maša, po sv. maši, okrog pol 11., začetek sv. birme. Zadnji blagoslov prvič okrog pol 12., drugi ob sklepu na znamenje zvona nad zakristijo. — Popoldne ob pol 3 slovesne večernice, ob 3 birmovanje. Zadnji blagoslov le ob sklepu. Po sv. birni slovesne litanije. — V nedeljo ob 10 slovesna sv. maša, okrog 11 začetek birmovanja. Zadnji blagoslov le ob sklepu.

Predavanje. Danes, v sredo, je predavanje ob 8. uri zvečer v Mestnem domu gosp. Jiří Wičaza, urednika češkoslovaške tiskovne kancelarije (CTK) v Prahi, in sicer o lužiških Srbih. G. Predavatelj je sam lužiški Srb, ki se je ob prevratu preselil v Češkoslovaško. Lužiški Srbi so se kljub svoji malostevilstvi — vseh je okoli 200.000 — še do danes ohranili ter gojijo svoj jezik, imajo svojo narodno kulturo in se razvijajo dalje. G. Wičaz, ki je tudi dopisnik »Srbskih Novin« v Budišinu, bo predaval o zgodovini ter sedanjih političnih, gospodarskih in literarnih razmerah lužiških Srbov ter s tem gotovo zbudil splošno zanimanje slovenskega občinstva, ki ga s tem na to predavanje vabimo. Vstopnina 3 Din, za dijak 1 Din.

Važna določba novega stanovanjskega zakona. Novi stanovanjski zakon določa v čl. 2 pod točko 9, da je v hišah malih posestnikov, ki imajo največ tri stanovanja z gospodarskim stanovanjem vred, eno stanovanje prosto stanovanjske zaščite. Ta določba je zlasti za mesta v Sloveniji velikega pomena. V sloven-

skih mestih so pred vojno večinoma z državno pomočjo potom zadržali lepo število malih stanovanjskih hiš, ki imajo le eno ali pa dve stanovanji, k večjemu tri. V takih hišah niso navadno iskali stanovanja bogati ljudje, ampak večinoma delavci in sploh revnejši sloji, ki jih je doslej v prvi vrsti ščitil stanovanjski zakon. Te zaščite je po novem zakonu skoro konec. Hiše, ki imajo le eno stanovanje za gospodarja, ne pridejo v poštev. Hiše pa, ki imajo dve stanovanji, in si oer eno za gospodarja in eno za najemnika, so po novem zakonu popolnoma proste, tako da gospodar razpolaga s hišo kakor pred vojno tako glede višine najemnine in glede odpovedi. Na pol proste pa so hiše, ki imajo tri stanovanja. V takih hišah sme gospodar prosto razpolagati le z enim stanovanjem, drugo pa je še zaščiten. Ta določba bo oster nož v gospodarjevih rokah, dokler se ne bo odločil, katero stanovanje naj še uživa zaščito, ker bo obema strankama lahko grozil, da bo eno ali drugo stanovanje proglasil za prosto. Vsled te določbe bo v Ljubljani veliko število stanovanj brez zaščite zlasti v okolici, kjer je na stotine malih hiš, kar bo jako občutno zadelo v prvi vrsti gospodarsko šibke kroge. Opozarjamo na besedilo zakona, ki ga objavljamo na drugem mestu v celoti.

Umrl je včeraj v 78. letu starosti g. Valentin Ažman, davčni nadkontrolor v pokoj. Pogreb bo v četrtek ob pol treh popoldne iz mrtvašnice splošne bolnice k Sv. Križu. — R. i. p.

Šah z živimi figurami se ponovi v četrtek popoldne ob 4. uri.

Ortopedična telovadba se je zopet začela 18. t. m. v društvu Atena.

Najdena utopljenka. V Popovičevem bazarju v Trnovem sta opazila šolska učenca J. Stresen in Albin Marinko z Opekarske ceste utopljeno žensko. Ko so potegnili truplo iz vode, so ugotovili, da je utopljenka vdova Josipina Gorenc, katero so že več kot en mesec pogrešali. Sodiijo, da je žena ponesrečila ali pa izvršila samomor.

Tatvine. Alojziju Šterku v Slomškovi ulici je ukradel neznan vlomilec več obleke in perila in srebrno verižico z obeskom v vrednosti do 3000 Din. — Mariji Buda tudi v Slomškovi ulici pa je bil ukraden zlat prstan, več lir in pa nekaj srebrnega starega denarja.

Iz ostale Jugoslavije.

Prihod inozemskih zdravnikov. V Belgrad so dospeli inozemski zdravniki, ki bodo proučevali zdravstvene uredbe in ustanove v naši državi. V ponedeljek sta jih sprejela ministar za narodno zdravje in zunanje stvari.

»Die Stunde« prepovedana. Notranji minister je prepovedal prihajanje in razširjanje dunajskega lista »Die Stunde«.

Carinska pregledovalka. — tihotapka. Na Sušaku so zasačili carinsko pregledovalko ob reškem mostu Marijo Jandrič, ko je hotela vtihotapiti večjo množino šifona. Jandričevo so obsodili na 895 Din globe, izgubo službe in desetdneven zapor.

Usmrčenje narednika Rumpala v Zagrebu. Včeraj zjutraj so v Zagrebu ustrelili narednika Avgusta Rumpala, ki je bil pred letom dni umoril in oropal svojega prijatelja trgovca Kelkovića in bil zato pred vojaškim sodiščem obsojen na smrt.

Prosveta.

Iz kraljestva glasbe.

CESAR FRANCK: BLAGRI

(K Matičnemu koncertu 18. t. m.)

Francka pozna naše koncertno občinstvo po znani violinski sonati ter fugi s korabom, ki sta se obe že po parkrat izvajali v Ljubljani, Blagri pa kažejo tega skladatelja iz dobe zgodnjega impresionizma kot tvorca na polju dramatičnega religioznega oratorija. Blagri so nastali takrat kakor zadnjič izvajana Brucknerjeva simfonija, so pa neprimerno modernjši od nje. Stil označuje pestra in zelo invenciozna melodika, dualizem vertikalne, zelo barvite spremljave in čiste linije na drugi strani, kompozicija skloni prosto na motivičnih skupinah, ki jih vežejo v enoto posamezni karakteristični vodilni motivi: pričakovanje, tožbe sužnjev, tolažbe, Dolorosa, hudič... Kljub naslonu na stari koral in reminiscencam na barok, ki pa so prirojene moderne, učinkuje skladba v detajlu kakor v celoti z elementarnim genijem še vedno v uprav modernem duhu.

Čuli smo Prolog ter štiri Blagre, ki so najbolj zanimivi, najbolj čustveni ali dramatični. Matični zbor se vztrajno drži na svoji višini, le glede vokaliziranja se zdi, da morajo malo popuščati, orkester v veliki formi je bil sestavljen iz vajakov in Matičarjev, gosli so imele težko, filigransko nalogo, ki je ogrožala enotno zvenenje, rogov in tube so tupatam malo nagajale s preglasnostjo, postavim pri fugatu zbora sužnjev. G. Kumar je delo temeljito naštudiral in ga podal v vsej njegovi veličini, z vsem peštrm čustvom in dramatičnim temperamentom, pa tudi s poznavanjem stila, da si kljub temu, da je bil ta koncert njegov orkestralni krst, res nismo mogli dosti več želeči. Vestno je rešil dinamično razmerje med zborom in instrumenti pa tudi v samem orkestru je plastično vzbudil teme iz celote, obdelal figure z veliko muzi-

kainostjo in tako pripomogel k enemu izmed najlepših glasbenih užikov te sezone.

Izmed solistov treba v prvi vrsti omeniti Thierryjevo, ki je dala mater in pripomogla mestu Dolorosa, enemu najbolj nežnih in čustvenih mest skladbe, do učinka, ki je vreden skladbe same, dalje Lovšeto, ki se je parkrat povzpela do res dramatskih učinkov, Betteta, ki je dal Kristusov part z dušo in impozantnim znanjem in glasom, dasi je čisto malo zavril tempo, Banovca, ki je oskrbel tenorski part in Zatheya ter sopransko solistko. Kvinteti in kvarteti so bili vestno naštudirani, zbori tudi. Že v prvi polovici koncerta je izvajalni aparat našel potreben zamah in ga stopnjeval do zmagozlovnega konca. Koncert je bil velik glasben dogodek, resničen umetniški užitek.

V. Koncert Bravničar-Kogoj. Naši širši koncertni publiko je doslej še skoro popolnoma neznan mladi, a velenadarjeni skladatelj Matija Bravničar. Javno do sedaj še ni nastopal s svojimi skladbami, pač pa so se iste že večkrat izvajale na intimnih glasbenih večerih pred povabljenimi gosti. Odmev teh večerov so bila razna poročila v naših dnevnikih, ki vsa hvalijo izredno glasbeno nadarjenost mladega skladatelja. Na javnem koncertu se izvaja njegove skladbe v ponedeljek dne 25. maja v Filharmonični dvorani. Poleg njegovih se izvajajo tudi skladbe Marija Kogoj. Oba skladatelja sta goriška rojaka ter člana Narodnega gledališča v Ljubljani. Predprodaja v Matični knjigarni.

Gledališka umetnost.

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI.

DRAMA:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Sreda, 20. maja: AKADEMIJA HUDOŽESTVENI KOV. — Izven.

Četrtek, 21. maja: POHUŠANJE V DOLINI SENT-FLORJANSKI. — Izven.

Petek, 22. maja: ROKA ROKO UMIJE, OBE OBRAZ. — Red B.

Sobota, 23. maja: NARODNI POSLANEC. — Red E.

OPERA:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Sreda, 20. maja: GLUMAČI CVETICE MALE IDE. — Red C.

Četrtek, 21. maja: GORENJSKI SLAVCEK ob treh popoldne. Ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Petek, 22. maja: CARMEN. — Red A.

Sobota, 23. maja: DON JUAN. — Red D.

Na praznik, v četrtek dne 21. t. m. popoldne ob treh se poje v operi Foersterjeva narodna opera Gorenjski slavček in sicer kot ljudska predstava pri znižanih cenah. Na to predstavo opozarjamo v prvi vrsti botre in botrice, da nudijo svojim birmancem z obiskom te predstave lep popoldanski užitek, ki jim brez dvoma ostane v neizbrisnem spominu na ta dan, ter ga mladina s tolikim veseljem in pričakovanjem obhaja. Predprodaja vstopnic pri dnevnih blagajni v operi od danes naprej.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

Torek, 19. maja: MARTA. — Red C (kuponi).

Gostovanje g. Popova, prvega baritonista ljubljanske opere v Traviati. Sredi tega tedna bo gostoval v operi Traviata kot oče Germont odlični član g. Boris Popov. Obenem opozarjamo cenj. občinstvo, da bo to zadnja predstava Traviate za več sezon.

ALI JE MOGOČE, TAKE CENE?

Vse po 65.— dinarjev!

4 metre blaga, perilno, krasno temno barvanega, zadost. za celo »Diendle« obleko ali narodno nošo, z atlas zelenim ali rumenim predpasnikom, vse Din 65.—
Volneni modni pepita št. 130 cm širok, 1 meter samo Din 65.—
Temno-modri, 130 cm širok lister, fino blago, 1 meter samo Din 65.—
4 pare belih flor-ženskih nogavic Din 65.—
1 svilnata bela, kockana (štrikana) šerpa s svila. franžami, samo Din 65.—

Vse to dobite po Din 65.—, ako pridete sami ali pošljemo po pošti, če pišete dopisnico za cenik na

Tekstilbazar v Ljubljani,

Krekov trg št. 10 — I. nadstropje.

Naznanila.

Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani in mariborsko zdravniško društvo prirediti ob priliki binkoštnih praznikov poučen izlet v drž. zdravilišče Rogaska Slatina. Sodeč po številu prijavljenih zdravnikov in po prijaznosti ter naklonjenosti, katero izkazuje gospod ravnatelj kopalnice dr. Fran Šter, obeta postati izlet impozantna manifestacija zdravniške solidarnosti. Da se zamore ukreniti vse potrebno, kar se tiče blagra izletnikov, naj se čimprej prijavi, kdor se še ni na naslov: dr. Cremošnik Vinko, tajnik Slovenskega zdravniškega društva, Ljubljana, Zenska bolnica.

Trgovsko društvo Merkur opozarja, da ogled steklarne v Zagorju ni namenjen samo za ljubljansko članstvo, temveč tudi za ostalo. Vabljeni so torej tudi člani izven Ljubljane, osobito iz Litije, Trbovlje itd. — Odbor.

V Šmartnem pri Litiji ponove v četrtek, na praznik Vnebohoda ob 8. pop. »Miklovo Zaloz«, lepo igro iz turških časov.

Slov. katol. izobraževalno društvo v Višnji gori ponovi na Vnebohod dne 21. maja Pinžgarjevo igro: »Naša krlc«. K oblihi vdeležbi vabi lepa narodna igra.

Cevljarska obrtna zadruga v Ljubljani naznanja interesentom, da se vrši pomagalska preizkušnja v nedeljo 31. t. m. Prošnje, in sicer pismene, je vlagati najkasneje do 27. t. m. v zadrugi na mestu Hrenova ul. 4. — Načelnstvo.

Novi stanovanjski zakon.

Novi stanovanjski zakon, ki je stopil v veljavo dne 15. maja, se glasi:

I. DEL.

Splošne določbe.

Člen 1. Svobodno razpolaganje s stanovanji v starih hišah se omejuje po določbah tega zakona do 1. novembra 1926.

Za zadeve, ki jih ta zakon izrečno ne omejuje, veljajo določbe splošnega zakonika.

IZJEME OD OMEJITEV.

Člen 2. Izvzeti od omejitev po tem zakonu so:

1. Lokalni in poslovni prostori;
2. državna in samoupravna poslopja, kolikor služijo za uradne potrebe ali za stanovanja državnih in samoupravnih uslužbencev;
3. Poslopja verskih ustanov, kolikor so potrebna za izvrševanje verskih obredov priznanih ver in za stanovanja njihovih uslužbencev;
4. poslopja, ki se smatrajo za umetniško-zgodovinske spomenike, ki hranijo take predmete, kolikor ne služijo za stanovanja;
5. poslopja splošno koristnih ustanov, ki ne delujejo za dobiček, kolikor so tem potrebna za lastno porabo;
6. poslopja ustanov, kolikor niso zasedena od oseb, ki so našteje v členu 12. tega zakona;
7. hiše invalidov in vdov, katerih možje so pomrli vsled vojne, oziroma hiše sinov in hčera očetov, ki so umrli vsled vojne, in ki nimajo drugega premoženja niti dohodkov razun invalidske podpore ali pokojnine;
8. nove hiše in nova nadstropja na starih hišah;
9. eno stanovanje v hiši malega lastnika, ki ima razun lastnikovega stanovanja največ le še dve stanovanji, če lastnik razun te hiše nima drugega imetja. Pokojnina in plača se v smislu tega zakona ne smatra kot imetje.

NOVA POSLOPJA.

Člen 3. Za nova poslopja se smatrajo:

A. Na ozemlju bivše kraljevine Srbije in Črne gore:

1. ona, ki so jih začeli zidati pred veljavnostjo zakona z dne 17. aprila 1919 in ki so ostala nedovršena in neizkoriščana še potem, ko je ta zakon že stopil v veljavo;
2. ona, ki so jih začeli zidati potem, ko je zakon od 17. aprila 1919 že stopil v veljavo;
3. ona, ki so bila vsled vojne bolj poškodovana in popravljena še le potem, ko je stopil v veljavo zakon z dne 17. aprila 1919 in zaradi poškodb niso bila prikladna za stanovanja ali za izvrševanje prejšnje obrti.

V Beogradu velja ta naredba za ona poslopja, ki odgovarjajo predpisom stavbnega zakona.

Ne smatrajo pa se za nova ona poslopja, ki jih je lastnik sezidal ali dal popraviti s posojilom od odbora za obnovo Beograda.

B. V ostalih delih kraljevine se smatrajo za nova poslopja:

1. ona, ki jih bodo zidali in ona, ki so jih začeli zidati po 1. novembru 1918 in vsa na novo dozidana nadstropja in vsi dozidani deli na starih hišah;
2. stanovanjski prostori v starih hišah, ki so temeljito popravljani in ki prej niso mogli služiti za stanovanja, če so vsled popravila pridobili novi stanovanjski prostori.

STANOVANJA IN POSLOVNI PROSTORI.

Člen 4. Prepovedano je izpreminjati stanovanja v poslovne prostore, izvzemši v slučajih, če lastnik z dovoljenjem prvostopnega stanovanjskega sodišča preuredi del svojega stanovanja v lastni hiši v poslovne prostore.

Kdor brez dovoljenja prej omenjenega stanovanjskega sodišča izpremini stanovanje v poslovne prostore, mora vzpostaviti staro stanje in se kaznuje z globo od 5000 do 50.000 Din. Če pa v določenem času ne vzpostavi stanovanja, ga vzpostavi oblast na njegove stroške in on plača globo v znesku 20.000 Din. Čas določa prvostopno stanovanjsko sodišče.

DVOJNA STANOVANJA.

Člen 5. Nihče ne sme imeti istočasno dveh stanovanj v enem kraju; če spada le eno od takih stanovanj pod določbe tega zakona, se bo ravnalo z njim kot s praznim stanovanjem.

Člen 6. Stanovanja v stari hiši ne sme imeti v najemu s pravicami člena 12. tega zakona oseba, ki ima v istem kraju hišo, pisano na lastno ime ali pa imo žene ali otrok, ki z njim skupno stanujejo.

ZAMENJAVA STANOVANJ.

Člen 7. Stanovanje se sme zamenjati le, če to dovolijo lastniki dotičnih hiš.

PODNAJEMI.

Člen 8. Podnajem celih stanovanj ali delov stanovanj je prepovedan.

Dovoljeno je dati v podnajem le eno sobo podnajemniku, ki stanujejo stalno v istem kraju. V podnajem sme oddajati najemnik sobe le z dovoljenjem hišnega lastnika, s katerim se mora najemnik dogovoriti, koliko bo plačal mesečno lastniku na račun podnajemnine.

Če se lastnik in najemnik ne sporazumeta, odloči prvostopno stanovanjsko sodišče, koliko bo plačeval najemnik mesečno lastniku na račun podnajema.

Sodišče bo precenilo, koliko se lahko dobi od podnajemnika podnajemnine brez ozira na ceno, ki jo pove najemnik, in na podlagi te cene bo določilo odstotek, ki ga mora plačati najemnik. Ta odstotek znaša lahko 20—30 odstotkov podnajemnine.

Najemnik, ki postopa drugače, se kaznuje z izselitvijo. Izselitev najemnika iz kateregakoli vzroka ima za posledico tudi izselitev podnajemnika, kar velja tudi za osebe, našteje v členu 12. tega zakona.

NEODPOVEDLJIVA STANOVANJA.

Člen 9. Neodpovedljiva so stanovanja v starih hišah po določbah tega zakona za najemnike, ki so našteji v členu 12. tega zakona.

ODPOVEDI.

Člen 10. Lastnik sme odpovedati stanovanje samo v sledečih slučajih:

- a) če potrebuje stanovanje sam ali njegovi oženjeni sinovi ali omožene hčere osebno;

- b) če podre staro hišo, da se zida novo, ki pa mora imeti za 50 odstotkov več stanovanj kakor stara hiša.

Zidanje novih nadstropij se v smislu tega člena ne smatra kot zidanje nove zgradbe namesto stare.

Dokler zidajo nova nadstropja, mora lastnik stanovanja najemnikov v dolenjih nadstropjih tehnično popolnoma zavarovati. Izjemoma se dovoljuje lastniku, da sme vzeti najemniku samo one prostore, ki so neobhodno potrebni za napravo stopnic za zvezo z novimi nadstropji in kletmi, če jih ni. Istotako sme prvostopno stanovanjsko sodišče le izjemoma in v skrajnih slučajih dovoliti začasnno, delno ali popolno izselitev najemnikov v poslopih, katerim se ne dajo dozidati nova nadstropja brez podprtja zidov in večjih izprememb v konstrukciji spodnjih nadstropij. Dovoljevala pa se bo začasnno izselitev najemnika v takih slučajih le, če pomeni dozidek res splošno korist s pridobitvijo znatno več stanovanjskih prostorov ali lokalov. Prvostopno sodišče bo določilo tudi rok za vselitev najemnika v staro stanovanje, ki se ne smatra za novo, na podlagi vsestranske preiskave stanovanja in tehničnih podatkov. Sodišče bo reševalo tudi vprašanje, če in koliko mora lastnik plačati stroškov za izselitev najemnika, in se bo pri tem oziralo na gospodarsko moč lastnika in najemnika.

c) Če je lastniku z ozirom na število in prirastek članov njegove rodbine in z ozirom na druge rodbinske razmere treba razširiti stanovanje, ki ga že ima v svoji hiši;

d) če najemnik ne plača najemnine 2 meseca; e) če najemnik najete predmete rabi v druge namene kot so določeni, če jih nalašč kvari ali pa če jih kvari pri uporabi ponovno iz grobe nemarnosti in na očito škodo gospodarjev;

f) če najemnik ali njegovi sestanovaleci ali podnajemnik v stanovanju nemoralno žive ali to drugim dovoljujejo, ali pa s svojim obnašanjem v stanovanju ali na dvorišču otežujejo lastniku ali drugim najemnikom stanovanje v isti hiši;

g) če najemnik ali njegovi odrasli otroci žalijo lastnikovo čast ali čast njegovih otrok ali ga telesno poškodujejo, izvzemši, če je lastnik sam žalitev izval.

V slučajih naštetih pod a), b) in c) traja rok za izselitev 1 mesec, v slučajih pod d), e), f) in g) pa 15 dni. Rok se računa od tistega dne dalje, s katerim je sklep o opravičenosti odpovedi postal pravomočen.

V slučajih odpovedi pod a), b) in c) se najemniku ni treba seliti prej, dokler mu ni nakazano drugo stanovanje, najdalje pa šest mesecev potem, ko je postal sklep sodišča pravomočen.

Če je bila hiša kupljena po 1. septembru 1918, traja rok za izselitev po točkah pod a) in b) za najemnike našteje v členu 12. tri mesece računajoč od dne objave sklepa prvostopnega stanovanjskega sodišča.

Na podlagi točk pod a) in b) tega zakona se bodo odpovedovala stanovanja v prvi vrsti gospodarsko močnim najemnikom, če ima lastnik več najemnikov v isti ali drugi njegovi hiši.

Od 20. decembra do 20. januarja prisilna izselitev ni dopustna.

Če lastnik v slučajih, naštetih pod točkami a), b) in c) ne postopa po določbah tega zakona, plača globo od 5000 do 20.000 Din, dotična stanovanja se smatrajo za prazna in prvostopno stanovanjsko sodišče razpolaga z njimi. Prvo pravico do teh stanovanj imajo oni, ki so se iz njih izselili.

VISINA NAJEMNINE.

Člen 11. Višina najemnine se določa s pogodbo med lastnikom in najemnikom.

Dovoljene so izjeme v slučajih, ki jih določa člen 12. tega zakona.

V teh slučajih je osnovna cena ona, ki se je plačevala meseca julija 1914 ali ki bi se bila plačevala v tem času.

V onih delih kraljevine, kjer se je plačevala pred vojno najemlina v kronah ali perperjih, se računa osnovna cena v istem znesku v dinarjih.

V spornih slučajih določa višino najemnine za osebe našteje v členu 12. tega zakona prvostopno stanovanjsko sodišče.

Člen 12. Če se najemnik za najemnino z lastnikom ne pogodi, in če gre za stanovanje z največ 4 sobami, znaša najemnina šestkratno osnovno ceno, določeno po členu 11. Če ima stanovanje več kot 4 sobe, se pomnoži osnovna cena z 9. To velja pa le, če so najemniki:

1. Državni uradniki, častniki, podčastniki, nastavljenici, slugi, njihove vdove in rodbine, izvzemši uradnike ali častnike, ki so zdravniki ali inženjerji, in pa zobozdravnike, živnozdravnike in arhitekta, če imajo pravico izvrševati prakso in če jo izvršujejo;
2. upokojenici in upokojenke, udove upokojencev in njihove rodbine, izvzemši upokojenke, ki so odvetniki, in izvzemši upokojene zdravnike, zobozdravnike in arhitekta, če izvršujejo prakso;
3. duševni delavci kakor pisatelji in umetniki (slikarji, pesniki, gledališki igralci, časnikarji itd.);
4. duhovniki vseh stopinj priznanih veroizpovedi in njihove udove in rodbine;
5. vojni invalidi in njihove rodbine;
6. vojne udove in rodbine v vojni umrlih in padlih in onesposobljenih, če so gospodarsko šibki;
7. vsi obrtniki, ki ne delajo na svoje ime in ki nimajo svojih delavnic, ampak delajo pri drugih in žive od mesečne plače ali od dne, in oni obrtniki in mali trgovci, ki delajo le z enim vajencem, in njihove udove in rodbine;
8. uradniki, pomočniki, nameščenci in zasebni uslužbenci, uslužbenci trgovskih podjetij, delniških družb, industrijskih in drugih podjetij, ki delajo za plačo in katerih mesečna plača ne presega 3000 Din, izvzemši one, katerih podjetja imajo lastna poslopja za svoje pisarne in stanovanja za te osebe, brez ozira na to, če imajo podjetja nastanjena v svojih prostorih svoje uslužbenke ali pa jih dajejo v najem za dohodek;
9. telesni delavci in delavke vseh vrst in podjetij in njihove udove in rodbine;
10. uradniki in uslužbenci samoupravnih ustanov;
11. uradniki in uslužbenci samoupravnih oblasti.

Če imajo posamezne osebe izmed naštetih vrst poleg plače z dokladami, pokojnine, invalidnine ali dnešne še druge stalne dohodke, se osnovna cena pomnoži z 9, če imajo letno 40.000 Din dohodkov; če presega letni dohodek 60.000 Din, se pomnoži osnovna cena z 12, če pa imajo stanovanja z več nego 5 sobami, se pomnoži osnovna cena v obeh slučajih s 15.

Ali spada kdo med osebe, ki so v tem členu našteje ali ne, odloča prvostopno stanovanjsko sodišče.

DOLOČITVE DOHODKOV.

Člen 13. Pri določitvi višine najemnine, pri odpovedih in pri vseh zadevah v smislu tega zakona, se morajo šteti med dohodke ali imetje strank vsi dohodki in vse imetje vseh onih oseb, ki skupno žive in stanujejo.

Člen 14. Če presega dogovorjena najemnina višino s tem zakonom dovoljene najemnine, se ne sme znižati brez dovoljenja hišnega lastnika, izvzemši slučaje po členu 15. tega zakona.

ZNIZANJE NAJEMNINE.

Člen 15. Če je stanovanje deloma neporabno ali če se kvari, da najemnik ne more celega stanovanja rabiti, ali pa če je prebivanje vsled pokvarjenosti nemogoče, lastnik pa noče izvršiti najnujnejših popravil, se najemnina zniža v razmerju z neporabnostjo stanovanja, če ni pogodba sklenjena drugače.

PRIJAVA STANOVANJ.

Člen 16. Lastnik ali njegov zastopnik mora prvostopnemu sodišču prijaviti vsako prazno stanovanje in stanovanje, o katerem ve, da bo v njegovi hiši prosto.

Tudi vsak najemnik mora svoje stanovanje naznaniti.

Lastnik mora prazno stanovanje naznaniti najkasneje tekom 24 ur po izselitvi, najemnik pa 24 ur pred izselitvijo. Kdor izpraznitve ne naznani, plača globo v znesku 500 do 2000 Din.

Če lastnik stanovanja, ki je potrjeno nakazilo po tem zakonu, stanovanje ali sam ali po drugih osebah z njegovim znanjem in dovoljenjem napravi za stanovanje nesposobno s tem, da sname vrata ali okna ali da iztrga tla itd. ali s tem, da prepove uporabo drugih nakazanih najemnih prostorov, se kaznuje z globo od 5000 do 20.000 dinarjev in mora stanovanje vzpostaviti v prejšnje stanje, odvzete prostore pa mora prepustiti v uporabo najemniku.

Člen 17. Stanovanje premeščenega državnega uradnika ali uslužbenca se ne smatra za izpraznjeno tako dolgo, dokler v njem stanuje njegova rodbina, to je dokler dotični uradnik ali uslužbenec ne dobi stanovanja tam, kamor je prestavljen.

Člen 18. Če se lastnik brez dovoljenja prvostopnega stanovanjskega sodišča vseli v prazno stanovanje v svoji hiši ali če vseli koga drugega prej, kakor mu je stanovanje nakazano, se mu stanovanje takoj odvzame in se nakáže drugi osebi, razen tega pa plača globo od 1000 do 5000 Din, in sicer v prvem slučaju lastnik, v drugem pa lastnik in oseba, ki se je vselila brez dovoljenja prvostopnega stanovanjskega sodišča.

Člen 19. Pravico do nakazil za stanovanja imajo samo v členu 12. tega zakona našteje osebe.

PRAVICA DO STANOVANJ.

Člen 20. S praznimi stanovanji razpolaga prvostopno stanovanjsko sodišče in jih nakazuje v sledečem redu:

- a) osebam naštetim v členu 12., ki se selijo po členu 10. pod a) in b);
- b) aktivnim državljanim in samoupravnim uradnikom in uslužbencem, ki nimajo stanovanja;
- c) ostalim v členu 12. naštetim osebam, ki so brez stanovanja;
- d) v členu 12. naštetim osebam, ki stanujejo v nezdruživih stanovanjih;
- e) v členu 12. naštetim osebam, ki stanujejo v novih hišah.

Pri nakazovanju stanovanj je treba vpoštovati vse razmere in potrebe vsakega prosilca in se ozirati zlasti na njegov družinski položaj, način življenja in na število rodbinskih članov, razun tega še na nužnost potrebe in na datum prijave za stanovanje, in na to, koliko je kakšno prazno stanovanje prikladnejše in potrebnejše osebam po zgoraj naštetih vrsti. Prvostopno stanovanjsko sodišče na ta red ni vezano. Pod istimi okolnostmi pa se ga mora tudi sodišče držati.

Pri nakazovanju stanovanj se je treba ozirati tudi na rodbine, katerih člani so jetični ali imajo druge nalezljive bolezni. Tem je treba nakazati po eno sobo več.

Prijavljeno prazno stanovanje se mora nakazati enemu izmed prosilcev najdalje v 5 dneh po izselitvi.

Pri tem se je treba ozirati tudi na to, da se zaslži tudi lastnik o dodelitvi najemnika, ki ga predlaga prvostopno stanovanjsko sodišče.

Če takrat, ko kdo prijavi izpraznjeno stanovanje pri prvostopnem stanovanjskem sodišču, ni pri sodišču nobene prijave od strani oseb, naštetih v členu 12., s katero iščejo stanovanje, ali če nobene od teh v členu 12. navedenih oseb na to izpraznjeno stanovanje ne reflektira, mora prvostopno stanovanjsko sodišče to takoj razglasiti na deski na svojem poslopiju in pozvati vse v členu 12. našteje osebe, da tekom 5 dni prosijo za izpraznjeno stanovanje.

Če se po preteku tega roka nobena od oseb, naštetih v členu 12. ne priklani in ne zahteva izpraznjeno stanovanje, proglasi prvostopno stanovanjsko sodišče dotično stanovanje s svojim sklepom za svobodno in dovolj hišnemu lastniku, da prosto razpolaga s stanovanjem.

Tak sklep prvostopnega stanovanjskega sodišča pa ne odvzema lastniku dolžnosti, da prvostopnemu stanovanjskemu sodišču znova prijavi stanovanje, če je zopet prazno. Če tega ne stori, se kaznuje po členu 16., točka 8. tega zakona.

Člen 21. Osebe, katerim je stanovanje nakazano, se morajo tekom 10 dni vseliti.

Prvostopno stanovanjsko sodišče po predhodnem zaslišanju stranke iz opravičenih vzrokov ta rok lahko podaljša. Če pa se oseba, kateri je stanovanje nakazano, tudi po preteku tega roka ne vseli, se smatra stanovanje zopet za izpraznjeno in s stanovanjem zopet razpolaga sodišče. V vsakem slučaju pa je najemnik dolžan plačati lastniku najemnino od dne dalje, ko mu je bilo stanovanje nakazano.

PROSTA STANOVANJA.

Člen 22. Od nakazovanja so izvzeta stanovanja:

1. stanovanja v muslimanskih hišah, ki nimajo popolnoma ločenega vhoda;
2. stanovanja v toplicah in zdraviliščih in sobe in stanovanja po hotelih;

3. stanovanja v industrijskih, trgovskih in prometnih podjetjih in v splošno koristnih zgradbah, kjer stanujejo nameščenci;

4. stanovanja v gospodarskih poslopih za hlapce in delavce;

5. dosedanja stanovanja hišnikov.

KDO MORA ZIDATI.

Člen 23. Denarni zavodi, zavarovalnice, trgovska, industrijska in slična podjetja morajo zidati stanovanja za svoje uradnike in nameščence v roku, ki ga določi prvostopno stanovanjsko sodišče. Rok ne sme presegati enega leta.

Izvzeti od te določbe so oni, ki so taka stanovanja že zidali.

Pri svojih sklepih se bodo merodajni čim bolj ozirali na finančno moč dotičnega zavoda, družba ali podjetja.

Posebno se mora ozirati na dolgove doma in v tujini, na glavnico in na rezerve, na letni promet in na dohodek prejšnjih let, na razlike med današnjim in predvojnimi dobičkom, na količino blaga v magacinih, na število uslužbencev, in če ima podjetje že lastne stanovanjske hiše za svoje nameščence. Če imajo nameščenci v takih slučajih lastna stanovanja, je brezpomembno.

Pri industrijskih podjetjih je treba upoštevati tudi okolnosti, ki dajejo podjetju poseben značaj: velike investicije, stroji, rešja in podobno. Denarni zavodi in zavarovalnice, trgovska, industrijska in podobna podjetja z značajem veletrgovine, veleobrti in veleindustrije, ki imajo podružnice, se morajo smatrati kot celota in ocenjevati se mora, v kakšnem razmerju je njihovo premoženje s stanovanjskimi hišami, ki jih imajo kjerkoli v državi.

Da te okolnosti ugotovi, sme zahtevati prvostopno sodišče izvlečke iz trgovskih knjig in bilanc, in se sme posluževati tudi drugih zakonitih dokazov, če so zanesljivi ali če jih predlaga podjetje samo.

Če pristojno sodišče spozna, da izmed omenjenih podjetij eno ali drugo ne more zidati potrebnih stanovanjskih hiš za svoje uslužbenke, ker bi bil sicer njegov obstoj in normalen razvoj ogrožen, jim bo naložilo, da zidajo toliko, kolikor morejo brez nevarnosti, ali pa če bo prikladnejše, jim bo naložilo, da zida več podjetij stanovanjske hiše skupno.

Člen 24. Vse denarne kazni se izrekajo v prid fonda za zidanje malih stanovanj.

Člen 25. Prestopki tega zakona zastare v 6 mesecev, če se ni proti njim postopalo.

Člen 26. Določb tega zakona ne uživajo niti lastniki niti najemniki, ki niso plačali predpisane državnega davka za preteklo leto.

II. DEL.

A. Ustroj stanovanjskih sodišč.

Člen 27. Za reševanje spornih zadev po tem zakonu so pristojna stanovanjska sodišča. Stanovanjska sodišča so:

1. prvostopna sodišča, ki sklepajo in sodijo v prvi instanci, in
2. višja stanovanjska sodišča, ki sklepajo in sodijo v drugi in zadnji instanci.

Člen 28. Prvostopna stanovanjska sodišča obstoje:

A. v mestih: v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Skoplju, Nišu, Podgorici, Dubrovniku, Splitu, Šibeniku, Sušaku, Karlovcu, Osijeku, Mariboru, Novem Sadu, Subotici in v Sarajevu.

Sodišče sestoji iz predsednika, dveh sodnikov in njihovih namestnikov, ki so diplomirani pravniki.

B. V drugih krajih kraljevine se postavljajo stanov. sodišča pri oblastnih, okrajnih ali okrajnih oblastih in sestoji iz treh oseb: iz predsednika, ki je najstarejši uradnik upravne oblasti ali njegov zastopnik, dva sodnika iz vrst uglednih državljanov in njihova namestnika, po možnosti z visokosolsko izobrazbo.

Pristojnost prvostopnih stanovanjskih sodišč se razteza na vse ozemlje okraja in na področje mesta, ki je sedež okrajnega glavarja.

Predsednike, sodnike in njihove namestnike imenuje minister za socialno politiko iz dvojnega števila predloženih mu kandidatov, ki jih predlagajo načelniki upravnih oblasti.

Sodniki morajo prisesti.

Če bi bilo potrebno postaviti več oddelkov pri pod A. naštetih sodiščih, jih bo postavil minister za socialno politiko.

Člen 29. Vsako prvostopno sodišče pod A. ima tudi svojega pisarniškega načelnika, ki ga imenuje predsednik sodišča predvsem iz vrst upokojencev, ki so vajeni uprave. Načelnik sprejema prijave, pošto, daje strankam pojasnila, vodi evidenco izpraznjenih stanovanj in dela vse, da gre delo hitro od rok.

Poleg pisarn. ravnatelja se pri vsakem prvostopnem stanovanjskem sodišču še nastavi potrebno število tajnikov, katerih dolžnost je zasliševanje sprih strank in priči in vodstvo zapisnika. Oni pišejo pravoreke in dostavljajo razsodbe in pozive in pregledujejo, kaj je že izvršeno in kaj ne.

V okrajnih in okrajnih mestih naštetih v členu 28. pod B. vodi pisarniške posle in prijave sodni tajnik oziroma v okrajnih mestih predsednik sodišča.

Člen 30. Nižje osebe: arhivarji, zapisnikarji, registerji in potrebno število pisarniških moči, dalje pisarniške potrebščine in prostore za pisarno preskrbi občina. Naštete osebe imenuje dotični predsednik stanovanjskega sodišča.

Člen 31. Višja stanovanjska sodišča so postavljena:

- A. Za Srbijo in Vojvodino v Beogradu;
- B. Za Hrvatsko, Slavonijo, Srem in Slovenijo v Zagrebu;
- C. Za Bosno in Hercegovino, Črno goro in Dalmacijo v Sarajevu.

Vsako sodišče obstoji iz enega, po potrebi tudi iz več oddelkov.

Člen 32. Vsak oddelok obstoji iz treh sodnikov, ki morajo biti diplomirani pravniki. Imenuje jih minister za socialno politiko iz vrst aktivnih državnih uradnikov ali upokojencev.

Predsednike sodišč in vse člane postavlja minister za socialno politiko iz dvojnega števila kandidatov, ki jih predlaga uprava sodišča, ki ima svoj sedež v mestu višjega stanovanjskega sodišča.

Člen 33. Potrebno nižje osebe in pisarniške potrebščine grede na račun ministrstva za socialno politiko.

Člen 34. Plače za predsednike, za sodnike in ostale osebe prvostopnih stanovanjskih sodišč in

afeno višino določa minister za socialno politiko iz dohodkov od pristojbin, ki se plačujejo po členu 76. tega zakona.

Člen 35. Plače za sodnike in za drugo osebje višjih stanovanjskih sodišč določa minister za socialno politiko iz državnega proračuna.

B. Poslovnik stanovanjskih sodišč.

Člen 36. Pristojno je ono sodišče, ki je pristojno za okoliš, kjer se nahaja sporni predmet.

Člen 37. Soditi ne sme sodnik v sporih:

1. pri katerih je zainteresiran on sam kot krvni sorodnik do četrtega, a kot sorodnik po ženski do drugega kolena;

2. če je bil v istem sporu zaslišan kot prič ali kot izvedenec;

3. če je dokazano, da živi z eno stranko v neprijateljski.

V tem zakonu taksativno naštetih vzroke, da se sodnik izvzame, mora sodnik sam javiti sodišču in se od sodbe vzdržati, sicer mora tožilec se strankam povrniti stroške za tožbo pri rednem sodišču.

Člen 38. Če je stranka oseba, ki ni sposobna sebe zastopati v sporu, ali če je stranka masa ali pravna oseba, jo zastopajo zakonito določeni zastopniki.

Člen 39. Stranke smejo imeti pred sodiščem zastopnike. Ti morajo imeti redno pooblastilo ali pa morajo biti pooblašeni pred sodiščem.

Brez pooblastila sme pravomočno zastopati mož svojo ženo ali obratno.

Poletočni sestanovaleci — otroci moškega ali ženskega spola — zastopajo odloženega načelnika gospodarstva.

Člen 40. Vsaka tožba ali prijava je ustmena ali pisnena.

Ustmena prijava se dajejo na zapisnik.

Člen 41. V vsaki tožbi ali prijavi je treba navesti:

1. Ime in priimek tožitelja in obtoženca, njegov poklic in bivališče (ulica in hišna številka);

2. Če je tožena masa na tujem, če je pravna oseba ali oseba, ki ne živi v kraju, kjer se nahaja sporni predmet, ali če je oseba odsotna, se mora navesti zastopnik;

3. kaj se zahteva s tožbo ali s prijavo;

4. naštetih se mora dokazati.

Če služijo za dokaz listine, jih je treba predložiti v izvršilni ali v prepisu. Pri razpravi se morajo predložiti izvršne listine ali sodniški potrdni prepisi.

Če služijo za dokaz priče, je treba navesti njihovo ime in priimek, poklic, bivališče in okolnosti, ki naj jih dokažejo.

5. Dokaz, da je davek plačan (čl. 26).

Čl. 42. V tožbi ali prijavi za nakazilo stanovanja morajo biti poleg točk v čl. 39. vpisane: imena vseh članov rodbine, njihovo rojstno leto, kaj je kdo za prošila, mesečni dohodki prošila in njegovih sestanovalecev in koliko sob naj ima zaproseno stanovanje.

Če prošile imenuje stanovanje, za katero prošila mora navesti, kolika je bila najemnina za določeno stanovanje meseca julija l. 1914. in koliko bi on sedaj plačal.

Stanovanjsko sodišče vodi seznam vseh praznih stanovanj in prijavi za nakazilo.

Čl. 43. V tožbah za odpoved stanovanja mora biti poleg točk naštetih v čl. 41. povedan tudi vzrok odpovedi in potrebni dokazi.

Sodišče sklepa po svojem prepričanju, da obstoje pogoji za odpoved po čl. 10 točka d), e) in f), brez ozira ali je vložen pri pristojni oblasti tudi kazenska tožba zaradi naštetih slučajev.

Čl. 44. Tožbe za odpoved stanovanj, za izselitev in za višino najemnine se morajo vlagati v dveh izvodih s prilogami.

Čl. 45. Vsaka predstavka, prošnja ali tožba se izroča neposredno sodišču. Nepopolne prijave dopolni sodišče po sprejemu tožbe po zaslišanju tožitelja.

Čl. 46. Na vsako sprejeto prošnjo, predstavko ali tožbo napiše prijavitelj s besedami dan, mesec in leto sprejema, in to potrdi predsednik ali njegov namestnik.

Čl. 47. Po sprejemu prijave ali tožbe se določi 3 dni po sprejemu narok za razpravo najdalje v 10 dneh.

Čl. 48. Na razpravo se povabijo tožniki in toženci, izvedenci in priče.

S pozivom na razpravo vred se izroči tožencu prepis tožbe s prilogami.

Čl. 49. Pozivi na razpravo se odpošiljajo priporočeno. Če stranke ni doma, se izroči sestanovalecu.

Kdor poziva noče sprejeti ali se skriva, temu se poziv pred pričami prilepi na vrata.

Čl. 50. Kdor ne more priti k razpravi, mora poslati tja zastopnika, sicer se smatra, da ni hotel priti in spor se reši potem na podlagi donesenih izpovedi in dokazov.

Čl. 51. Razprava se preloži lahko samo enkrat.

Čl. 52. Zaradi navedbe novih dokazov pri razpravi se razprava ne sme preložiti.

Čl. 53. Če nobena stranka ne pride k razpravi in se tudi uradno ne javi, se položi spisi v arhiv in postopoma se na nobeno zahtevo ne nadaljuje.

Čl. 54. Tožitelj ima vedno pravico do tožbe odstopiti, dokler ni razsodba izvršna, nakar se spisi izroče v arhiv, kjer ostanejo.

Čl. 55. Stranke se lahko pred sodiščem tudi poravnajo. Poravnava se zapiše v zapisnik in ima izvršno moč. Poravnati pa se ne smejo stranke na škodo tretje zainteresirane osebe brez njenega dovoljenja.

Čl. 56. Priče se zaprisegajo po izpovedi, izvedenci pa, preden povedo svoje strokovno mnenje in to na zahtevo le ene ali pa obeh strank.

Čl. 57. Razprave so ustmene in javne, v navzočnosti strank. Razprave vodi predsednik ali njegov namestnik. Tajnik vodi zapisnik.

Najemstnik mora stranke poučiti o postopku, po katerem se bo stvar razpravljala in to se mora ugotoviti v zapisniku.

Predsednik izprašuje stranke o vsem, kar je potrebno za razsodbo. Tajnik piše v zapisnik kratko vsebino izjav strank. Zapisnik podpisujeta predsednik in tajnik (zapisnikar).

Predsednik izprašuje in zaprisegajo priče in izvedence.

Stranke morajo na vprašanja odgovarjati, sicer se smatrajo za nedoše.

Čl. 58. Če je zadeva dovolj preiskana, se razprava zaključuje.

Posvetovanje sodnikov je tajno.

Sodišče sodi po svojem prostem prepričanju na podlagi zbranih dokazov.

Razsodba se vpiše v zapisnik s kratko utemeljitvijo razsodbe.

Oddvojeno mišljenje sodnikov se vpiše za besedilom razsodbe.

Pod razsodbo se vpiše dan, mesec in leto in da se nahaja razsodba pri prvostopnem stanovanjskem sodišču. Nato podpisajo razsodbo sodniki in tajnik (zapisnikar).

Predsednik razsodbo takoj razglasi strankam obenem z utemeljitvijo, istočasno pa stranke podpisajo, da so razsodbo vzele na znanje, kar potrdi predsednik sodišča na obravnavi.

Če stranka ali njen zastopnik, ki je bil pri razpravi navzoč, obravnava zapusti in ne čaka na objavo razsodbe, se smatra, da ji je bila razsodba objavljena istega dne, kar sodišče tudi vpiše.

Pri razglasitvi razsodbe pove predsednik strankam tudi rok, v katerem se lahko pritožijo proti razsodbi.

Člen 59. Stranki, ki k obravnavi ni prišla niti je poslala svojega zastopnika, se dostavi prepis razsodbe z razlogi v treh dneh na način označen v členu 49. tega zakona.

Člen 60. Če pri objavi razsodbe obe stranki izjavita, da ste z razsodbo zadovoljni, proglasi sodišče razsodbo takoj za izvršno.

Člen 61. V potrebi določi sodišče samo po svojem preudarku do tri izvedence.

Pri določitvi za izvedence se ozira sodišče na strokovno znanje in na državljansko sposobnost razpolaganja s premoženjem in na moralno kakovost.

Izvedenci izvršujejo pregledne in cenitve pri sodišču ali pa na licu mesta spornega predmeta.

Izvedenca se mora priznati, izvzemši v čl. 57. pod 1. našete slučajev sorodstva.

Člen 62. Če smatra sodišče za potrebno ogled spornega predmeta, se izvrši ogled na licu mesta.

Ogled izvrši celo sodišče ali posamezen sodnik. En sam sodnik izvrši ogled pred obravnavo.

Če vrši ogled celo sodišče, sme spor rešiti na licu mesta in dalje postopati po zakonu.

Člen 63. Če leži sporni predmet izven sedeža sodišča, sme izvršiti ogled tudi pristojna upravna ali občinska oblast.

Člen 64. Proti vsakemu sklepu ali razsodbi prvostopnega stanovanjskega sodišča je dovoljena pritožba na višje stanovanjsko sodišče, ako zakon ne določa drugače.

Pritožba se izroči onemu sodišču, ki je izdalo prvo razsodbo.

Pritožba se mora prijaviti tekom 8 dni od dne objave sklepa ali razsodbe. Dan objave se ne računa v ta rok.

Po pošti s povratnim receptisom odposlana pritožba se smatra kot oddana istega dne prvostopnemu pristojnemu sodišču.

Če je pritožba izročena pristojnemu sodišču ali kak drugi oblasti, se računa njena pravčasnost od dne, ko je sprejeta in vpisana pri pristojnem stanovanjskem sodišču.

Če je zadnji dan roka nedelja ali praznik, velja rok še za dan po nedelji ali prazniku.

Prejemnik napiše na vsako pritožbo z besedami dan, mesec in leto njenega prejema na sodišču in pa, da je bila izročena osebno ali poslana po pošti kot navadno ali kot priporočeno pismo. To potrdi predsednik sodišča s svojim podpisom.

Člen 65. Ko sodišče ugotovi pravčasnost pritožbe, pošlje tekom 3 dni po preteku roka za pritožbo vse spise s potrjenim prepisom razsodbe na pristojno višje stanovanjsko sodišče.

Člen 66. Prepoznano vloženo pritožbo mora sodišče uradno zavrniti in to naznaniti pritožniku.

Člen 67. Če se pritožnik proti takemu sklepu tudi pritoži, pošlje sodišče takoj vse spise s potrjenim prepisom sklepa, da je bila pritožba zavrnjena z razsodbo o glavni stvari vred pristojnemu višjemu stanovanjskemu sodišču. Če to sodišče smatra zavrnitev pritožbe za pravilno, jo potrdi in vrne spise pristojnemu prvostopnemu stanovanjskemu sodišču, ki proglasi razsodbo o glavni zadevi takoj za izvršno. Če pa smatra, da je bila pritožba pravčasno vložena, razveljavi zavrnitev pritožbe in začne takoj razpravo o glavni zadevi.

Člen 68. Kakor hitro višje stanovanjsko sodišče prejme spise, jih mora tekom 3 dni pregledati in o stvari sklepati, tekom 24 ur po razsodbi pa mora spise vrniti prvostopnemu stanovanjskemu sodišču.

Po pregledu spisov lahko višje stanovanjsko sodišče razsodbo prvostopnega stanovanjskega sodišča potrdi, izpremeni ali razveljavi. Če smatra, da zadeva ni dovolj razjasnjena, vrne spise prvostopnemu stanovanjskemu sodišču z zahtevo, da se preiskava naknadno dopolni, na kar ono po sprejemu spisov samo o zadevi razpravlja in razsoja.

Člen 69. Novi dokazi v pritožbah se ne jemljejo na znanje.

Člen 70. Raziogi višjega stanovanjskega sodišča, s katerimi se razveljavljajo razsodbe prvostopnega sodišča, so obvezni za prvostopno stanovanjsko sodišče, ki je izpodbijano razsodbo izreklo.

Ko prejme prvostopno stanovanjsko sodišče spise z razlogi, na podlagi katerih je razsodba razveljavljena, razpiše novo obravnavo in pošlje strankam z vabilom na obravnavo vred v prepisu tudi razloge višjega stanovanjskega sodišča in upošteva te razloge izreče drugo razsodbo, s katero se postopa po tem zakonu.

Člen 71. Razsodbe in sklepi prvostopnih stanovanjskih sodišč so izvršni:

1. Če jih potrdi višje stanovanjsko sodišče;

2. če proti njim ni pritožbe;

3. če so po tem zakonu takoj izvršni.

Razsodbe višjih stanovanjskih sodišč so izvršne.

Člen 72. Na zahtevo ene ali obeh strank izvršuje vse razsodbe brez odloga in pod zakonito odgovornostjo upravna oblast, kateri se pošlje izvršna razsodba v izvršitev.

Denarne kazni se iztirjavajo po določenih zakona.

Člen 73. Obnoveitev postopanja, za katero že obstoji izvršna razsodba, zahteva stranka lahko enkrat v roku od 3 mesecev po izvršitvi razsodbe samo v sledečih slučajih:

1. če je bil sodnik podkupljen,

2. če je bil sodnik zainteresiran na sporu kot krvni sorodnik ene stranke do četrtega, ali po ženski do drugega kolena,

3. če živi z eno stranko v dokazanem neprijateljski,

4. če ena stranka doprinese nove dokaze, ki so važni za razsodbo.

Prošnje za obnoveitev postopanja se vlagajo pri onem prvostopnem stanovanjskem sodišču, ki je izdalo prvo razsodbo. Prvostopno stanovanjsko sodišče pošlje prošnjo z vsemi tozadevnimi spisi vred višjemu stanovanjskemu sodišču, ki o zadevi izvršno sklepa.

Prošnje za obnoveitev postopanja nima odločilne moči za izvršitev razsodbe.

Člen 74. Če za kakšen slučaj ni v tem poslovniku pravila, se ravna sodišče po določbah upravnega, oziroma splošnega državlanskega prava.

Člen 75. Vsak spis ki ga vložijo privatne osebe pri prvostopnem stanovanjskem sodišču, je podvržen taksi po zakonu o taksah (tarifna številka 1 in tarifna številka 5 taksnega tarifa).

Člen 76. Razen v členu 75. določenih takse mora vsaka stranka plačati v gotovini:

1. za prošnjo za nakazilo stanovanja z eno sobo 30 Din;

2. za prošnjo za stanovanje z dvema sobama 60 Din;

3. za prošnjo za stanovanje s tremi sobami 90 Din;

4. za prošnjo za stanovanje s štirimi sobami 120 Din;

2. za odpoved stanovanja ali za izselitev se plača 20 odstotkov mesečne najemnine;

3. za prošnjo za določitev najemnine, za katero prosilci, da jo naj določi sodišče ali pa od one, za katero pravi najemnik v prijavi, da jo lahko plača;

4. za prošnjo za obnoveitev postopanja 100 dinarjev. Enkrat vplačane takse se drugič ne zaračunavajo.

Kdor v isti prijavi prosi obenem za nakazilo stanovanja in za določitev najemnine, plača takso v gotovini za oboje.

Stranke, ki imajo od uradnih strani potrjen ubožni list, so proste vseh taks.

Čl. 77. Svoje stroške trpi vsaka stranka sama, zato stanovanjsko sodišče strankam ne odmerja stroškov.

Člen 78. Stranka, ki zahteva izvedence, mora založiti znesek za dnevnicne in potne stroške, če se vrši ogled izven mesta sodišča. Brez pologa stroškov se izvedeniški ogledi ne vrše, ampak se spor reši na podlagi danih dokazov.

Vsak izvedenec ima pravico do dnevnice v znesku 30 do 100 dinarjev, po presoji prvostopnega stanovanjskega sodišča.

Dnevnica v isti višini pripada tudi sodnikom, če se vrši ogled izven kraja sodišča.

Sodišče določi, ali naj založe dnevnice obe stranki ali samo ena.

III. DEL.

Člen 79. Priznava se veljavnost sklepa ministrskega sveta št. 1471 z dne 18. decembra l. 1924. in vsem odlokom in činom stanovanjskih oblasti, osnovanih na podlagi tega sklepa.

Ne veljajo in niso izvršni odloki in razsodbe rednih sodišč, izrečene na ozemlju izven Srbije in Crne gore, ki so izrečene v nasprotju z omenjenim sklepom ministrskega sveta v dobi od 1. januarja do 15. maja l. 1925.

Člen 80. Vsi do danes nereseni spori, ki spadajo po tem zakonu pod kompetenco stanovanjskih sodišč, se morajo izročiti pristojnim stanovanjskim sodiščem.

Čl. 81. Še neresene spore v višini najemnine bodo razsojala pristojna stanovanjska sodišča po določbah starega stanovanjskega zakona, toda po poslovniku, ki ga določa ta zakon.

Čl. 82. Rok za še neresene spore se računa po tem zakonu od dne veljavnosti tega zakona.

Rok za izselitev vseh najemnikov lokalov in poslovnih prostorov, ki so po čl. 2. tega zakona izzeti od omejitev glede odpovedljivosti, in za izselitev vseh najemnikov, ki jih ne ščiti čl. 12. tega zakona, se določa za 1. novembra l. 1925.

Za razdobje od 1. maja do 1. novembra leta 1925. morajo omenjeni najemniki ugotoviti višino najemnine sporazumno z lastniki. Kjer pa je sporazum glede najemnine za omenjeno dobo nemogoč, odloča posebno sodišče, ki se ustanovi začasno pri prvostopnih stanovanjskih sodiščih.

Uradna doba posebnih sodišč neha s 1. novembrom l. 1925.

Čl. 83. Minister za socialno politiko se pooblašča, da izda potrebne odredbe za izvrševanje tega zakona.

Čl. 84. Z veljavnostjo tega zakona ne velja več niti stanovanjski zakon od 30. decembra leta 1921. niti dotični pravilnik. Tudi odredbe, ki nasprotujejo temu zakonu, ne veljajo več.

Čl. 85. Ta zakon velja od dne, ko ga podpisuje kralj in je obvezen od dne njegove objave v »Službenih Novinah«.

Naročimo Našemu ministru za socialno politiko, da ta zakon objavi, vsem našim ministrom, da skrbje za njegovo izvrševanje, oblastim pa zapovedujemo, da po njem postopajo, in vsem in vsakomur, da se mu pokore. — V Beogradu, 15. maja l. 1925.

Kolesa kupite najbolje in najcenejše pri tvrdki

J. Gorec palača »Ljubljanske kreditne banke« in Gospodarska cesta 14.

Vsi DELI, OPREMA in PNEVMATIKA na zalogi!

Zahvala. Povodom velikega požara, kateri je uničil mojo žago v Bistrici pri Mariboru, so me »Jadranska zavarovalna družba«, kakor tudi ostale, pri tem zavarovanju udeležene družbe, hitro in najkulantneje odškodovale, za kar jim izrekam moje priznanje in najlepšo zahvalo.

Bistrica pri Mariboru.

DRAGO KOBI.

NAJBOLJŠA REKLAMA so oglaš v »Slovencu«.

Pri »Solncu« za vodo K. Widmayer.

Perilo za gospe, gospode in otroke. Vsa opravila za novorojenčke. Venčke za neveste in birmanke. EDINA zaloga ablahov (peče). Kravate, nogavice, rokavice, obleke za otroke itd. Tovarniška zaloga vseh vrst pletenega blaga. Vskakovrstne jopice in jumperje en gross — en detail.

Proda se po izredno znižanih cenah več orehovih SPALNIC, JEDILNIC in drugo pohištvo. — Andr. Kregar, stroj. mizarstvo, št. Vid nad Ljublj., naspr. kol. Vižmarje.

Birmanska darila zlatnina, srebrnina in ure — po najnižjih cenah pri staroznani tvrdki

Ivan Somnitz — Ljubljana Sv. Petra cesta št. 16.

MALI OGLASI

Veoka drobna vrstica Din 1'50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje. Za odgovor znakol

Prodajalka

zmožna voditi malo trgovino, ki lahko nudi garancijo, se sprejme. Ponudbe s prepisi spriceval na Franc Čuček, Ptuj. 3292

Značajan DRUŽABNIK

samec, se sprejme pod ugod. pogoji v dobro vpeljano trgovino z mesanim blagom v večjem kraju. Isti bi vodil trgovino. Potreben kapital 100.000 Din. - Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Takojšen nastop« št. 3203.

Sprejme se več dobro izvežbanih, samostojnih krojaških pomočnikov

za konfekcijsko delo. Vprašati na Emonske cesti 8/I, Konfekcijska tovarna Fran Derenda & Komp. 3122

ISČE SE KONTORISTINJA

veščica slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi ter vajena vseh pisarniških poslov. - Lastnoročno pisane ponudbe je nasloviti pod šifro »Stalna služba« št. 3246 na upravo.

Prazno sobo

za dve osebi, ves dan odstopati, se išče. - Ponudbe upravi lista pod »Odsotnost«.

Šoferja

ki je trezen, pošten in zna samostojno popraviti avtomobile, sprejme KOLINSKA TOVARNA v Ljubljani.

Najnovejša iznajdba!

Brez kvarjenja blaga kemično snajenje in vsakovrstno barvanje oblek

ANTON BOC, LJUBLJANA
Selenburgova ul. 6/I, Glince-Viž 48

Pristni naravni MALINOVEC

z najboljšim sladkorjem vkuhan v steklenicah in sodčkih na drobno in veliko nudi lekarna dr. G. PICCOLI Ljubljana

2 steklena LESTENCA

(lustra), srednje velikosti, za 6 sveč, prodam. - Naslov v upravi lista pod št. 3204.

1000 do 2000 kron ZASLUŽKA NA DAN!

Zglašaj naj se zgovorni prodajalci ali prodajalke, ki bi ob tržnih dneh in sejmih na prostem prodajali novo izumljene praktične novosti. Ponudbe na poštini predal št. 157, Ljubljana, 3222

Mlinar

ISČE SLUŽBE v navadnem mlinu takoj. — Naslov pri upravi pod šifro »MLINAR«

Skobelni stroj

500 mm širok, poravnavni STROJ 500 mm širok, prodam; poravnavni je nov in ima kugel-loger, skobelnik je rabljen, a vendar v dobrem stanju. Skupna cena 21.000 Din. - Ogleda se jih lahko pri tvrdki RANCINGER v Ljubljani. - Naslov lastnika pove uprava lista.

POZOR! GASILNA DRUŠTVA

Gasilno društvo v Radečah rabi mehanično LESTVO v dobrem stanju, dolgot 12 do 15 m, zložljiva v tri ali štiri dele. Ponudbe z natančnim opisom ter najnižjo ceno naj se vpošljejo direktno na Prostovoljno gasilno društvo v Radečah.

GOSTILNA

se vzame v najem. Naslov v upravi lista pod št. 3293.

BOTRI in STARISI BIRMANCEV!

Nudi se Vam izvanredno ugodna prilika za NAKUP DEŠKIH OBLEK v vsled nizkih cen splošno znani naši detaljni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2 (nasproti Dramskega gledališča). Največja izbira, nedosegljivo nizke cene! — Konfekcijska tovarna FRANK DERENDA & Komp.

Restavracija pri 6

prilagojena izboren pikerčan, vedno sveže pivo in okusno pripravljena jedila po zmernih cenah. Od sobotah in nedeljah sočni golaž in fino rižoto. — Se priporoča: R. Zalaznik.

Dvokolesa

Najnižja cena in največja zaloga raznih vrst dvokoles, pnevmatike in delov. Prodaja na obroke, ceniki franko.

Tribuna F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozličkov. Ljubljana, Karlovska 4.

Modni salon Minka Horvat

Ljubljana - Stari trg 21

ima vedno v zalogi nainovnejše damske in dekleške SLAMNIKE in KLOBUKE. - Žalni klobuki vedno v zalogi. - Popravila se sprejemajo. 2513

Železo, ZELEDNINO,

portlandcement, potrebščine za stavbe in pohištvo, orodje za obrtnike in poljedelce, štedilnike, vodovodne cevi, sesalke itd., priporoča A. SUŠNIK, Ljubljana, Zaloška cesta. — Velika zaloga! — Nizke cene!

Zahvala.

Povodom velikega požara, kateri je uničil mojo žago v Bistrici pri Mariboru, so me »Jadranska zavarovalna družba«, kakor tudi ostale, pri tem zavarovanju udeležene družbe, hitro in najkulantneje odškodovale, za kar jim izrekam moje priznanje in najlepšo zahvalo.

Bistrica pri Mariboru.

DRAGO KOBI.

NAJBOLJŠA REKLAMA

so oglaš v »Slovencu«.

Pri »Solncu« za vodo

K. Widmayer.

Perilo za gospe, gospode in otroke. Vsa opravila za novorojenčke. Venčke za neveste in birmanke. EDINA zaloga ablahov (peče). Kravate, nogavice, rokavice, obleke za otroke itd. Tovarniška zaloga vseh vrst plet

Gospodarstvo.

Hranilne vloge pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji.

Delegacija ministrstva financ za objavila izkaz o stanju hranilnih vlog (po knjižicah in tekočih računih) pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za 1. četrtletje 1925.

Iz tega izkaza posnemamo, da je bilo stanje vlog početkom četrtletja pri 26 reg. hranilnicah (z všteti kapitaliziranimi obrestmi iz leta 1924 pri 17 zavodih) 311.503.116 Din; v teku četrtletja je bilo vloženih na hranilne knjižice 36.665.947 Din v tekočih računih pa vloženih 28.271.080 dinarjev, med tem ko so znašali dvigi v teku četrtletja 48.492.186 Din. Čisti privrstek je torej 16.444.186 dinarjev, tako da je stanje 31. marca t. l. 327.947.302 dinarja. V teku četrtletja izkazuje dvig hranilnih vlog 24 regulat. hranilnic, padanje pa samo 2.

Kako se je gibal stanje hranilnih vlog od 31. decembra 1923 dalje, kažejo sledeči podatki 31. dec. 1923. 230.529.365 Din, 31. marca 1924. 247.064.004 Din, 31. junija 1924 263 milijonov 108.924 Din, 30 sept. 1924. 281.529.665 Din, 31. decembra 1924 311.503.116* Din, 31. marca 1925. 327.947.302 dinarja.

Vendar pa hranilne vloge preračunane na zlato valuto že ne dosegajo predvojnne višine. Leta 1913 so znašale pri regulativnih hranilnicah 47.420.000 zlatih kron, po stanju s dne 31. marca letos pa predstavljajo samo 37 in pol milijona zlatih kron, torej dosegajo samo okroglo 80 odstot. predvojnne višine.

Poravnalne postopanje v mesecu aprilu 1925 v Sloveniji. V teku meseca aprila t. l. je bilo po naši statistiki otvorenih 5 poravnalnih postopanj napram 18 v mesecu marcu 1925. — Skupaj je bilo v prvih 4 mesecih t. l. otvorenih v Sloveniji 50 poravnalnih postopanj napram 29 v odgovarjajočem razdobju lanskega leta.

Konkursi v Sloveniji tokom meseca aprila t. l. Po naši statistiki je bilo v mesecu aprilu letos razglašanih 9 konkurzov, v mesecu marcu t. l. pa 8, skupno v prvih 4 mesecih 1925 29 konkurzov, medtem ko je v istem razdobju lanskega leta znašalo število otvorenih konkurzov v celi Sloveniji samo 9.

Leteči dolгови naše države. Po privatnih cenitvah znašajo leteči dolгови naše države nekaj milijard dinarjev. Oficijelno pa pravijo, da jih je samo 800 milijonov. Finančni minister je mnenja, da bo leteče dolgove izplačal iz tekočih državnih dohodkov, in sicer v dveh letih. Poloficijelno trdijo, da znaša dolg države pri Narodni banki okoli 5 milijard dinarjev. Gospodarski krogi trdijo, da znaša dolg države veliko več, kakor je navedeno v izkazih Narodne banke.

Avstrijska zunanja trgovina. V prvih 2 mesecih t. l. je znašal uvoz v Avstrijo 12 milijonov 113.000 met. stotov v vrednosti 361.5 milijonov šilingov, izvoz pa 4.796.000 met. stotov v skupni vrednosti 253.7 milijona šilingov. Avstrijska carinska statistika je organizirana na podlagi vrednostnih deklaracij, ne pa kakor dosedaj na podlagi cenitev vrednosti.

Naraščanje hranilnih vlog v Avstriji. Dne 30. aprila t. l. so dosegle hranilne vloge pri 8 dunajskih velebankah, pri 3 velikih hranilnicah, pri Poštni hranilnici in pri Doroteju vsoto 314 milijonov šilingov, medtem ko so na 31. marca letos imele vrednost 290 milijonov šilingov. V teku meseca aprila 1925 so narasle hranilne vloge za 23 milijonov šilingov ali za približno 8 odstotkov.

Poljska produkcija sladkorja. V kampanji 1924—1925 je izdelalo 76 poljskih sladkornih tovarn 439.000 ton sladkorja, kar pomeni napram prejšnji kampanji napredek za 21 odstot.

* Tu so samo pri 17 hranilnicah vštete kapitalizirane obresti.

stotkov, vendar pa zaostaja še za 22 odstotkov od celokupne produkcije. Poljska je izvozila 180.000 ton.

Francoska zunanja trgovina. V prvih 4 mesecih letos je Francija uvozila blaga za 12.877 milijonov (v prvih 4 mesecih lani za 13.490 milijonov frankov), izvozila pa za 14 tisoč 478 milijonov frankov (v prvih 4 mesecih 1924 za 14.999 milijonov frankov). Francoska zunanja trgovina je torej visoko aktivna.

Stanje posevkov. Te dni so izšli uradni podatki raznih poljedelskih ministrstev v Evropi o stanju posevkov. Ti uradni podatki potrjujejo privatna poročila in predstavljajo zelo ugodno prognozo bodočev evropsko žetve. Stanje posevkov je v skoro vseh važnejših evropskih državah izredno dobro, kar seveda vpliva na ugodno tvorbo cen na mednarodnih tržnicah.

Uvedba zlate valute. Kakor poročajo svetovni listi, se nameravajo povrniti k zlati valuti v najkrajšem času sledeče države: Argentinijska, Nova Zelandija, Južna Afrika (1. junija t. l.) in Finska.

Dohodki pošte. Dohodki poštne uprave so znašali lani 241.812.000 dinarjev (od tega je bilo dohodkov za prodane znamke 217.099.565 dinarjev), dohodki od telefona so znašali 61 mil. 115.447 dinarjev (od tega v notranjem prometu 29.301.957 dinarjev, v prometu z inozemstvom 29.195.353 dinarjev, v notranjem prometu pri železniških postajah 2.618.137 dinarjev, dohodki od telefona 99.540.071 dinarjev (od tega v notranjem prometu 95.657.576 dinarjev).

Železnice v Rusiji. Dne 1. januarja 1914 je imela Rusija 70.496 km železnic, sedaj pa jih ima 73.865 km, torej 3369 km več. Po vojni se je začel resen trud za obnovo železnic v Rusiji. Računajo, da bodo še v teku leta 1924 gotovi vsi razrušeni mostovi. Vse uničene telegrafске in telefonske linije kakor tudi signalne naprave funkcionirajo zopet Nadomestitev defektnih pragov in tračnic bo zahtevala še mnogo časa. Številke o tekočem materialu kažejo izboljšanje. (V sledečih statistikah pomenijo številke v oklepajih material, ki je sposoben za obratovanje.) Lokomotiv je imela Rusija 1913 20.320 (16.866); 1923-1924 20.100 (9.039); tovornih vagonov je bilo: 1913 502.191 (471.975), 1923-1924 433.00 (306.000); osebnih vagonov pa 1913 30.858 (29.313), 1923-1924 pa 28.920 (11.667). V proračunu so odločili posebno za popravilo osebnih vagonov velike vsote. Finančni položaj ruskih železnic je sledeč: dohodki v gospodarskem letu 1923-1924 (od 31. oktobra 1923 do 30. septembra 1924) 630 milijonov zlatih rubljev; obratni stroški 567.3 milijona zlatih rubljev, stroški za nabavo in reperturo tekočega materiala 30.8 milij. zlatih rubljev; stroški za obnovo prog samih 28 milijonov zlatih rubljev; skupni stroški torej 626.1 milijonov zlatih rubljev. Potemtakem bi ruske železnice izkazovale za leto 1923-24 sicer malenkosten prebitok 4 milijonov zlatih rubljev.

Borze.

Dne 19. maja 1925.

DENAR.

Zagreb. Italija 2.4880—2.5180 (2.5050—2.5350), London 297.6250—300.6250 (297.85—300.85), New York 61.11—61.91 (61.20—62), Pariz — (321.50 do 326.50), Praga 1.816750—1.840750 (1.8205—1.8445), Dunaj 8.63—8.75 (8.64—8.76), Curih 11.89—11.99 (11.90—12.05).

Curih. Belgrad 8.40 (8.35), Pešta 0.7260, Berlin 1.23, Italija 20.9750 (21.075), London 25.10 (25.05), New York 517 (517.60), Pariz 26.75 (26.85), Praga 15.80 (8.35), Dunaj 72.80 (72.80), Bukarešt 2.45, Sofija 3.7750.

Dunaj. Devize: Belgrad 11.515, Kodani 133.30, London 34.46, Milan 28.75, New York 709.35, Pariz 36.68, Varšava 136.10. — Valute: dolarji 705.90, lira 28.75, dinar 11.49, češkoslovaška krona 21.

Praga. (Izv.) Devize: Lira 137.1250, Zagreb 54.85, Pariz 175, London 163.85, New York 33.75.

VREDNOSTNI PAPIRI.

Ljubljana. 7 odstotno invest. posojilo 62—66, vojna škoda 185 (den.), Celjska posoj. 200 (zaklj.), Ljublj. kreditna 225—230, Merkantilna 110—122, Prastrediona 806—818, Slavenska 68—70, Kreditni zavod 190—200 Strojne tovarne 132 (bl.), Trbovlje 384—390, Vevče 110—118, Stavbna družba 265 do 280, 4 in pol zastavni listi 20 (den.), 4 in pol odst. kom. zadolžnice 20 (den.).

Zagreb. Hrvatska eskomptna: 105—106, Hrv. sveopćakred.: 105—109, Hipot. banka: 61—61.50, Jugo-banka, Zagreb: 98—99, Ljublj. kreditna: 245 do 249, Prastrediona: 800—810, Slavenska: 70, Eksploatacija drva: 38—40, Sečerana: 580—590, Narodna šumska: 21, Našice: 47—50, Guttman: 400 do 405, Slavonija: 53.50—54, Trbovlje: 380, Vevče: 110—120, Vojna odškodnina: 195—200, 7 odst. invest. posoj.: 62.50—64.

Dunaj. Zivnostenska banka 77.7, Alpine 82.9, Greinitz 13.5, Trboveljska družba 44.1, Hrvatska eskomptna banka 12.2, Leykam 14, Avstrijske tvornice za dušik 17, Mundus 79.2, Slavonija 6.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Bukove parjene deske, 27 do 100 mm, od 2—4 dolž., od 15 cm šir., 1. in II. vrsta, fco Podbrdo 2 vag. 1130 (zaklj. 1130); madiers (smezoale), 4.50, 5, 5.50 in 6 m, pol. 8-16, pol. 9-18, fco Podbrdo 2 vag. 600 (zaklj. 600); remeljni in polremeljni, 30-60, 35-70, 50-50, 60-60, 80-80, 1. in II. vrsta, fco meja 5 vag. 650 (zaklj. 650); česlo suho, fco nakl. post. za 100 kg 56 (bl.).

— Zito in poljski pridelki: Pšenica Rosafé, 80 kg, rinf., prompt., par. Ljubljana 450 do 490; pšenica avstralska, rinfusa, prompt., par. Ljubljana 485 (bl.); pšenica Hard Winter 2, rinf., prompt., par. Ljubljana 465—500; otrobi pšenični drob, par. Ljubljana 190 (bl.); koruza, dob. maj. junij, par. Postojna neocar. 260 (bl.); rž, Canada, Western 2, dob. junij, fco Ljubljana 460 (bl.); ječmen 57-59 kg, fco maked. postaja 300 (bl.); ječmen pivovarski, fco vagon Ljubljana 390 (bl.); Krompir beli, fco doleni. postaja 125 (bl.); krompir rumeni, fco štaj. post. 115 (bl.); krompir rudečkast, fco štaj. post. 135 (bl.); buče peške, zdrave, suhe, rešetane, juta vreče, 50 kg, fco Postojna tranz. 875 (bl.).

Samo pod znamko

in samo v 1/2 kg zavojih dobiš zanesljivo izvrstne TESTENINE.

Dijaški vestnik.

Kongregacijski sestanek danes odpade.

C. A. M.

Jug. kat. akad. društvo »Borba« priredi v soboto 23. V. 1925 ob osmih zvečer v dvorani Akad. doma akademijo, namenjeno vsem tovarišem bratskih akad. društev, kat. starešinstvu in vsem drugim prijateljem našega dijaštva, ki so s tem vloženo vabiljen, da se udeležijo prvega nastopa najmlajšega društva kat. akademstva na ljubljanski univerzi. Vstopnine prosto. Odbor.

Turistika in sport.

NOGOMET.

Prvenstvene tekme. V nedeljo dopoldne se je vršila na prostoru Ilirije končna, obenem odločilna tekma za prvenstvo II. razreda v Ljubljani. Protivnika, LASK in SLOVAN, sta pokazala, da ne zaostajata za povprečnim našim I. razredom. Igra, ki sta jo podala, spada med najbolj zanimive tekme dveh domačih klubov v zadnjem času. Lasku, na čigar strani je bila tehnična premoč, se je posrečilo presesteti Slovanovo obrambo že v prvih minutah ter doseči dva lepa gola. Kasneje si je Slovanovo moštvo opomoglo ter prešlo v napad. Izkazalo se je za trše trenirano in vztrajnejše, doseglo je izravnavo in sredi drugega polčasa vodilni rezultat 3 : 2. Tik pred zaključkom je Lask izravnal in tekma je končala z neodločnim izidom 3 : 3. Na čelu prvenstvene tabele II. razreda ostane s tem Slovan, ki ima 14 točk (score 54 : 6), II. mesto zavzema Lask istotako s 14 točkami, toda slabšim razmerjem golov 46 : 9, nadalje slede Korotan (Kranj)

s 4, Slavija s 8 točkami, zadnja je Svoboda, ki je ostala brez točk. Prvak Slovan ima igrati za prehod v I. razred še kvalifikacijsko tekmo s prvakom mariborskega II. razreda Merkurjem ali Ptujem.

V Celju je ljubljanski Jadran nepričakovano, toda popolnoma zaslužno podlegel SK Celju. Celje je podalo tu eno svojih najboljših dosedanjih iger in zahvaljuje rezultat srečni sestavi napadalne vrste in izredno požrtvovalni igri celega moštva, v katerem se je posebno odlikoval Saleker v obrambi. V Jadranu je odgovarjala leva stran forwarda Martinak—Jamnik in branilec Pečnik. Ostalo moštvo je bilo precej indisponirano. Jadranu sta odvzeti s tem dve važni točki, brez katerih nima več možnosti, da se povzpne na II. mesto. Odigrane so s tem vse prvenstvene tekme I. razreda z izjemo dodatka Ilirija : Primorje, ki je določen na praznik 21. t. m. dopoldne, in tekme Rapid : Maribor, ki je bila določena istotako na pretečeno nedeljo, toda je bila v zadnjem hipu po podsavazu preložena. Tabela izkazuje sledeče stanje: Ilirija 23 točk (57 : 5), Rapid 12 (22 : 22), Jadran 12 (18 : 27), Hermes 11 (18 : 21), Maribor 9 (20 : 28), Primorje 9 (18 : 27), Celje 4 (17 : 34). Izid tekme med Rapidom in Mariborom tega razporeda najbrže ne more več spremeniti.

Nogomet v Zagrebu. Namesto budimpeštanskega kluba »Vasas« je imel Gradjanski v gosteh tudi pri nas poznato dunajsko moštvo Slovana. Izid tekme 7 : 3 za Slovan znači za Gradjanskega popolen debakel. — Hašk je gostoval na Reki proti Gloriji ter istotako podlegel, in sicer v razmerju 0 : 2.

Prvenstvena tekma Ilirija : Primorje. Preostanek prvenstvene tekme Ilirija : Primorje, ki je bila svojska vsled znanega incidenta 13 minut pred normalnim časom prekinjena, ob stanju 6 : 0 za Ilirijo, se odigra jutri, na praznik ob 11. uri dopoldne na igrišču Ilirije. Po pravilih morata oba kluba nastopiti z istim moštvom in pod istim sodnikom kot prvotno. Pred tem se vrši ob 9.30 prvenstvena tekma rezervnih moštev Ilirije in Primorja, ki predstavljata važnejši in simpatičnejši del dopoldanskega nogometnega programa. Oba kluba imata dobre rezerve, v katerih jakosti in znanju je mnogo manjša razlika kot pri I. moštvih.

Gradjanski in HASK 24. t. m. v Ljubljani. Za prihodnjo nedeljo je pridobil SK Ilirija za gostovanje v Ljubljani nogometnega prva Zagreba Gradjanski SK in prvaka Zagreba v ženski hazeni HASK. Tekma ženskih hazenskih teamov se vrši popoldne kot predigra nogometni tekmi; obe tekmi bosta nedvomno vzbudili veliko zanimanje ter privabili na sportni prostor Ilirije rekordno število publike. Gradjanski je pogodbeno obvezan nastopiti proti Iliriji s svojim najmočnejšim moštvom.

Old boys, Basel v Ljubljani? SK Ilirija je prejela včeraj razmeroma ugodno ponudbo O. B. iz Basla, enega prvih moštev Švice, za gostovanje v Ljubljani dne 21. t. m. Švicarji igrajo nato v soboto in nedeljo v Zagrebu proti Concordiji in HASKu. Ali bo Ilirija mogla ponudbo sprejeti zavisi od tega, če bo podsavez pripravljen odgoditi za 21. t. m. določene pokalne tekme, v katerih bi morala Ilirija igrati z Jadranom. Švicarji nastopijo v jugoslovanski naravno v najmočnejši sestavi, v kateri je več reprezentančnih igralcev Švice, ki se je kakor znano na Olimpijadi plasirala na II. mesto.

Rapid : Maribor 4 : 0. Tekma je bila prvotno določena kot prvenstvena, toda jo je LNP — ako smo pravilno informirani — vsled nekakega nemestnega protesta Maribora v zadnjem hipu preložil na drug termin. V tem slučaju je smatrati nedeljsko tekmo, ki je zaključila s težkim porazom Maribora, le za prijateljsko tekmo. Rapid je tekom cele igre nadvladoval v vseh linijah. Moštvo je bilo tehnično na precej visoki stopnji, je dobro startalo in razvilo mnogo prodornosti. Maribor je imel nenavadno medel dan ter je močno razočaral, četudi se je splošno računalo, da bo nadvladoval svojega starega protivnika. Igra je potekla brez incidentov, ki so pri tej tekmi, oziroma v Mariboru sploh, zelo pogosti.

Poizvedovanja.

Našla se je hranilna knjižica z večjo vsoto. Knjižica se nahaja pri gospodinjstvu Zav. sv. Matije, Streliška ulica 2, Ljubljana.

Izgubil sem v nedeljo 17. maja na poti od Višnerja na Jesenicah v Plavski rovt 3000 Din. Kot mezdni delavec sem ta denar z največjim trudom priskrbel in ne posedujem nobenega premoženja, vsled česar se obračam na poštenega najditelja, da znesek vrne, ker drugače sem popolnoma uničen. Znesek ali naslov najditelja naj se proti nagradi izroči oz. sporoči županstvu Jesenice, Gor.

Ljubezen in zlato.

Angleški spisal Jack London, prevel J. M.

»Nisem romantična,« je pričela in zopet zrla vanj. »Nemara bi bilo bolje zame, da bi bila. Potem bi lahko samo sebe vodila za nos in ostala nesrečna vse ostalo življenje. Ampak moj strašni domači razum mi zabranjuje. In to me tudi ne dela niti malce srečnejše.«

»Se vedno sem na nejasnem in plavam slabotno,« je dejal Daylight, ko je zaman čakal, da bi nadaljevala. »Vi mi morate stvar jasno povedati, doslej je še niste. Vaš domači razum in molitev, da bi propadel, to mi je vse dobrodu nejasno. Zenska moja, ljubim vas silno in želim, da me poročite. To je povedano naravnost in preprosto in odkrito. Ali me hočete za moža?«

Počasi je odmajala z glavo in ko je nato izpregovorila, je bila videti srdita, žalostna, jezna; Daylight se je zavedal, da je bila ta jeza obrnjena proti njemu.

»Naj vam torej pojasnim in prav tako naravnost na preprosto, kakor ste me prosili.« Prenehala je, kakor da bi iskala, kako bi pričela. »Pošteni ste in odkriti. Ali želite, da sem še jaz odkrita in poštena, kakor pravijo, da ženske niso? Da vam povem nekaj, kar vas bo ranilo in žalilo? Da vam naredim izpovedi, ki bi jih me moralo

biti sram? Da se vedem tako, kar bi mnogi smatrali kot nežensko?«

Roka okrog njenih ramen je na rahlo vzpodbudno pritiskala, vendar on ni izpregovoril.

»Vi bi silno radi, da bi vas poročila, ampak mene je strah. Ponosna sem in obenem ponižna, da je možaku, kakor ste vi, kaj do mene. Ampak vi imate preveč denarja. Tukaj se oglašajo moji strašanski domači razum. Tudi ako bi se vzela, bi vi nikdar ne mogli biti moj mož — moj dragi, moj soprog. Vi bi bili mož svojega denarja. Vem, da sem neumna ženska, ampak jaz hočem svojega moža za sebe. Vi ne bi bili prosti za mene. Vaš denar vas obvladuje, jemlje vam čas, vaše misli, vašo energijo, vse, vam veli iti sem, iti tja, storiti to, storiti ono. Ali me ne razumete? Mogoče je to gola abotnost, ampak jaz čutim, da moram močno ljubiti, dati mnogo — dati vse; v povračilo pa, dasi ne zahtevam vsega, zahtevam mnogo — mnogo več, kakor bi vam vaš denar dovoljeval dati.

»Vaš denar vas uničuje, vas dela vedno manj ljubeznjivega. Ni me sram priznati, da vas ljubim, ker vas nikdar ne bom poročila. In ljubila sem vas zelo, ko vas sploh nisem poznala, ko ste prišli iz Alaske in sem stopila v vašo pisarno. Bili ste moj junak. Bili ste Burning Daylight iz zlatih poljan, drzni potovalec in rudar. In vaša zunanost je spričevala vse to. Sploh

ne razumem, kako bi vas bila kaka ženska mogla pogledati, ne da bi vas bila vzljubila — takrat. Ampak sedaj vaša zunanost ni po tem.

»Prosim, prosim, odpustite, da želim. Želeli ste, da govorim naravnost, in sedaj govorim po vaši želji. Vsa ta poslednja leta ste živeli nenaravno. Vi, možak prostega zraka, ste se zapirali po mestih z vsemi posledicami tega življenja. Sploh niste več isti možak in vaš denar vas uničuje. Postajate nekaj drugega, nekaj ne tako zdravega, ne tako ličnega, ne tako ljubeznjivega. Vaš denar in vaš način življenja dela to. Sami dobro veste. Vi nimate več ene zunanosti kakor tedaj. Privzemate meso in to meso ni zdravo. Prijazni in dobri ste do mene, vem, ampak niste prijazni in dobri do celega sveta, kakor ste bili tedaj. Postali ste osorni in kruti. In jaz to vem. Pomnite, da sem vas proučevala šest dni na teden, mesec za mesecem, leto za letom in tako sedaj bolje poznam najneznatnejše vaše lastnosti, kakor vi največje moje. Okrutnost ni samo v vašem srcu in mislih, vidi se vam tudi na obrazu. Zarislala je tam svoje poteze. Opazovala sem, kako so prihajale in rastle. Vse to je naredil vaš denar, vaše življenje, kakršno vas ta denar primora živeti. Vi postajate nečlovešk, ponižan. In ta proces se bo vršil dalje in dalje, dokler ne boste brez moči uničeni.«

Prasknil ii je soči v besedo, ona pa ga

je ustavila, brez sape, s tresočim glasom.

»Ne, ne, naj povem prav vse do konca. Vse te mesece, odkar ste pričeli jezdit z menoj, nisem drugega delala kakor premišljala, premišljala in premišljala, in sedaj, ko sem pričela govoriti, povem vse, kar imam na srcu. Res, ljubim vas, ampak jaz vas ne morem poročiti in uničiti ljubezni. Vi postajate nekaj, kar moram konečno zaničevati. Vi ne morete nič zoper to. Bolj kakor mogoče ljubite mene, ljubite tisto kupčijsko igro. Tiste kupčije vas prevzamejo vsega. Včasih si mislim, da bi vas lažje enako delila s kako drugo žensko, kakor s to kupčijo. Tako bi imela vsaj polovico vas. Ampak ta kupčija si ne bi lastila samo polovico vas, temveč devet desetih vas, ali devetindevetdeset stotin.

Pomnite, meni zakon ni, da bi dobila možev denar in ga trošila. Jaz hočem moža. Vi pravite, da želite imeti mene. Pa recimo, da bi privolila v to, a bi vam dala samo eno stotino sebe. Recimo, da je v mojem življenju še kaj, kar bi prevzelo ostalih devetindevetdeset delov, in še dalje, kar bi uničevalo mojo postavu, ustvarjalo vrečice pod očmi in gube v zunanji očišnih kotih, ki bi delale mene in mojega duha neložnega. Ali bi bili zadovoljni s tisto eno stotino mene? In vendar mi nudite samo toliko sebe. Ali se potem čudite, da si vas ne želim za moža? — Da vas ne morem?«

edino uspešno patent. in zakon. zavarov. sredstvo —
proti pleši in izpadanju las ter perhutam. Za eno
popolno zdravljenje zadošča škatlja po
priloženem navodilu. Dobiva se povsod. Po povzetju za
Din 100 (in 10 Din za poštino) razpošilja

Kozmetički zavod Leda
Zagreb, Nikolićeva 1, poštini predal 35.

NAPRODAJ HIŠA

▼ Dravogradu, s petimi so-
bami, sadni vrt, hlev in
3 orale zemlje. Zelo pri-
pravno za penzionista. —
Cena 68.000 Din. Pojasnila
daje **PENČNIK FRANC** ▼
Dravogradu 2982

Redni pouk

▼ KROJNEM RISANJU in
prikrojevanju damskih ob-
lek se vrši pri strokovno
izprašani učiteljici **Rozi**
MEDVED, Ljubljana, Mestni
trg št. 24. 3302

SIJAJNA PRILIKA za one, ki žele plodonosno na-
ložiti svoj denar. Na prostovoljni dražbi se dne 24. maja
ob 2 popoldne

proda mlin v Dol. Kraljevcu

blizu kolodvora. (Medjimurje, bogati kraj). Mlin je dvo-
nadstropen, ima 2 para kamnov, 2 para valjev in dva
motorja. Zraven mlina je stanovanje 4 sob in pol orala
vrta. Pogoji zelo ugodni. 3283

Potrji neizmerne žalosti sporočamo vsem
sorodnikom, prijateljem in znancem prelužno
vest, da je naš dobri, nepozabni mož, oče,
ded, stric itd., gospod

Valentin Ažman

davčni nadkontrolor v p.

v torek, 19. t. m. po dolgi, mučni bolezni, v
78. letu, previden z zakramenti za umirajoče,
za vedno zatisnil svoje trudne oči.
Pogreb blagopokojnika bo v četrtek, dne
21. maja t. l. ob pol treh popoldne iz bolnice
na pokopališče pri Sv. Križu.
Draga pokojnika priporočamo v blag
spomin.

Ljubljana, dne 19. maja 1925.

ZALUJOČI OSTALI

Brez posebnega obvestila.

P. n. bančnim zavodom

ter industrijskim podjetjem dobavljamo poslovne knjige itd. po
posebnem naročilu v priznani fini izdelavi v najkrajšem času.

Knjigoveznica K. T. D. v LJUBLJANI
Kopitarjeva ulica 6/II.

Kje se najbolje kupi, je brez dvoma znano

„Pri nizki ceni“

Ign. Žargl, Ljubljana, Sv. Petra c. 3.

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbero potrebščin za krojače in šivilje, razno
damsko, moško in otroško perilo. Najnovejše bluze damskih oblek od 90 Din
naprej. Jumperjev — vsakovrstnih modnih nogavic. — Velika izbira raznih
kravat, svilene pletene samoveznice i. t. d.

Na debelo in drobno.

Po znižanih cenah.

C.J. Hamann, Ljubljana, Mestni trg št. 8

Vam nudi **najcenejši vir** za nakup **moškega, dam-
skega in dečjega perila** — ter vseh modnih potrebščin
in posteljnine.

Zahvala.

Vsem, ki so nam izkazali svoje blagodejno sočutje o priliki
prebridke izgube naše ljubljene soproge, oziroma hčere, sestre,
sinahe in svakinje, gospe

Meta pl. Morawek roj. Sayer

vsem, ki so dragi pokojnici poslali kot zadnji pozdrav toli
krasnega cvetja in so jo spremljali na poslednjem potu, se iz
srca zahvalujemo.

ZALUJOČI OSTALI

Kdor da več

za priporočilo svoje tvrdke ali podjetja v kakem
časopisu, kakor bi bilo to v skladu z uspehom,
ki ga je dosegla reklama, naj bo uverjen, da je
temu ponajveč vzrok napačno izbran način re-
klame. Zato je neobhodno potrebno, da se vsak
trgovec ali obrtnik, pa tudi vsakdo, ki kaj ku-
puje ali prodaja, obrne poprej na upravo našega
dnevnikarja in zahteva podrobnih pojasnil in pro-
račun. Štanka si pri tem prihrani trud in stro-
ške in se obvaruje česče večje škode.

Kamgarn in štof

za moške obleke

velika izbira in nizke cene

R. Miklauc 'Pri Škofu', Ljubljana

Vse botrice in botre, kakor tudi cenj. občinstvo prijazno
opozarjam na otvoren krasen, miren in brezpražen,

senčnat vrt

z obširnimi salonom in na splošno znano

restavracijo »Hotel Lloyd«

Ljubljana — Sv. Petra cesta št. 7.

Za okusno kuhinjo, pristna domača in druga vina, kakor
tudi za vedno sveže pivo v sodčkih, za solidno po-
strežbo in zmerne cene — se jamči.

Priporočam se za prijazen obisk

MARIJA TAUZES.

PREDNO SI OSKRBITE

BIRMANSKA DARILA

si blagovolite ogledati **ZALOGO** zlatnine,
srebrnine in ur pri tvrdki

LUD. ČERNE

LJUBLJANA — WOLFOVA ULICA 3.

Univerza kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani.

V imenu univerze javljam tužno vest, da je njen od-
lični član, gospod

dr. Ivan Žolger

redni profesor na juridični fakulteti

dne 16. maja preminul.

Ljubljana, 19. maja 1925.

Dr. Karel Hinterlechner,
rektor.